БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТЫЖЫҢАР!

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУН КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫН ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

№ 6 (2180). | 1951 ч. январь 10, среда. | Өртээ 20 көп.

1924 ЧЫЛДА ҮНДЕЗИЛЕТТИНГЕН.

БО ХҮНГҮ СОЛУНДА:

РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдалар талазы-биле Төп соңгулда комиссиязының доктаадып тургусканы соңгулда бюллетениниң формазы (1 арын).

ВЛКСМ Төп Комитединиң 3 дугаар пленумунуң дугайында информастыг дыңнадыг (1 арын).

П. Горелов. — Партия өөредилгезин хүн бүрү удуртур (2 арын).

М. Бугалдай. — Коммунистерниң марксизчи-ленинчи чырыдыышкынының деңнелин бедидер (2 арын).

П. Ушаков. — Кышкы үеде мал чемнерин камныг чарыгдаар (2 арын).

И. Жаров. — Бичии фельетон — Бараалгакчы Иван Романович (3 арын).

С. Тушков. — Механизатор каадырларны белеткээри МТС-тиң чугула сорулгазы (3 арын).

С. Фатеев. — Коммунистерниң чагаазы (3 арын).

Вильгельм Пиктиң 75 хар харлаанынга таварыштыр Берлинге болган байырлыг хурал (3 арын).

Тайбың дээш, ажылчы чоннарның калбак массаларының эрге-ажыктары дээш демиселге (4 арын).

Ким Ир Сенниң чаа чылда улуска кыйгырыы (4 арын).

Кореяда болуушкуннар (4 арын).

Партийжи-политиктиг ажылдың деңнелин бедидер

РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдалар болгаш аңаа белеткелдер болза, кажан совет улус Ленин—Сталинның партиязының удуртулгавыының аңаа-биле социалистиг тургузуушкунда кайгамчыктыг чаа тиилелгени чеңдип алганының—дайын сөөлүндеги беш чыл планын чедиишкинниг күүсеткен болгаш социализмден коммунизмче шилчииринге чугула улус ажыл-агыйының көдүрлүүшкүнү дээш демисежип турар үеде болуп эртер.

1950 чылдың он айларының иштинде үлетпүрнүң ниити продукциязы дайын мурнундагы деңнелин 70 хуу ашкан, тараа культураларының ниити дүжүү дайын мурнунуң деңнелин 300 пуд миллион пудтан ашкан. Колхозтарда болгаш совхозтарда ниитиниң продуктулуг мал ажылы чедиишкинниг хөгжүп тур.

Бүгү совет улус-биле кады тыва улус чүткүлдүг ажылдап турар. Бо чылын бистиң область күрүнеге тараа эьт дүк дужаалгаларын чедиишкинниг күүсеткен РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдалар белеткелин болгаш өртирерин партия организациялары боттарының агитация пропаганда болгаш организастыг ажылдары-биле областың ажылчы чоннарының политиктиг идепкейиниң көдүрлүүшкүнүн моон соңгаар хандырар, бо идепкейни 1951 чылда бүдүрүлге бүрүзү бүдүрүлге планын чедиишкинниг күүседири дээш социалистиг чарыштыг моон соңгаар калбартырынче, часкы тарылгага чедиишкинниг белеткениринче, колхозтарны организас-ажыл-агый талазы-биле быжыглаарынче, ажыл-агый болгаш культур тургузуунун планын чедиишкинниг күүседиринче угландырган турар ужурлуг.

Чоокта ВКП(б) обкомунуң бюрозу ажылчы чоннар депутаттарының чер-чер Советтеринге соңгулдаларның түңнелин болгаш агитация-пропаганда ажылдарын моон аңай күштелдирер сорулгаларны чугаалашкан.

Чер-чер Советтеринге соңгулдалар үезинде партия организациялары агитация-пропагандалыг улуг ажылдарны чоруткан деп партия обкомунуң бюрозу демдеглээн. 256 агит пунктуларны тургускан болгаш ажылдап турган, үш чартык муң агитаторлар соңгукчулар ортузунга агитация ажылын чорудуп турган. Чижөө, Бии Хем районунуң „Искра" колхозтуң партия организациязының чанында агитаторлар агитпунктуну эки дерип херексээн, соңгулдалар хүнүн бүдүрүлгениң чаа чаа тиилелгелери-биле уткуурун кыйгырып турар плакаттар болгаш лозунгар агитпунктуда бар. Бо агитпунктуда ажыл планы кылдынган, ында политиктиг илеткелдер, беседалар, номчулгалар чорударын, соңгулдалар дугайында Дүрүмнү, ССРЭ-ниң болгаш РСФСР-ниң Конституцияларын тайылбырлаары көрдүнген. Илеткелдерни, лекцияларны маңаа үргүлчү чорудуп, агитаторлар неделяда бир катап сургаалдаларны ап, боттарының ажылының дуржулгазын солчуп турар. Агитпунктуда төп болгаш область солуннары база соңгулда литературазы үргүлчү бар болуп турган.

Бо-ла районнуң «Май 1-зи» колхозта агитпункт эки дерип херексетинген болгаш эки ажылдап турар. Эки ажылдап турар агитпунктулар Кызыл хоорайда, Улуг-Хем, Каа-Хем болгаш өске даа районнарда бар болуп турар, бо районнарның агитаторларының хөй кезээ соңгукчулар ортузунга агитация ажылын кошкатпайн чорудуп турар.

Ооң-биле чергелештир чер-чер Советтериниң соңгулдаларының соон да соңгукчулар ортузунга агитация ажылын Таңды, Кызыл, Тожу, Тере-Хөл районнарында кошкатканын демдеглээри чугула. Бо чүге ындыг болу бергенил дөөрге, ВКП(б) райкомнары болгаш партияның эге организациялары агитколлективтерниң ажылын удуртурун кошкаткан, агитаторлар-биле ажылдавайн турарында. Бо районнарда солун чагылгазы дыка багай чоруп турар, ылаңгыя Кызыл районунда область солуннарын чыгыдар планныг онаалганы күүседкени 20 хуудан ашпайн турар.

Ам ВКП(б)-ниң Кызыл хооркомунуң болгаш райкомнарының партия эге организацияларының сорулгазы болза, соңгукчулар ортузунга агитация-пропаганда ажылын быжыглаар болгаш дыңзыдары болуп турар, бо талазы-биле чугула чүве болза, ажылчы чоннар депутаттарының чер-чер Советтеринге соңгулдаларның түңнелин чугаалажыры-биле база РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдалар-биле холбаштыр агитация-пропаганда ажылын моон соңгаар күштелдирер сорулгаларны төлевилээри районнарның болгаш колхозтарның агитаторлары-биле тустус чөвүлел хуралдарны эртирер.

Агитпунктуларның ажыл планын кылыры-биле агитпункт эргелекчилеринге дузаламчы көргүзер херек, илеткелдер номчуурун, беседалар, айтырыглар болгаш харыылар кежөөлерин өртирерин, кино чуруктар, бот-тывынгыр уран-чүүлдер концерттерин көргүзерин, районнуң, колхозтарның алдарлыг кижилери-биле ужуражыышкыннарны кылыры планга көрдүнген турар.

Партия райкомнарының хүлээлгези—ажыл дуржулгазын солчур айтырыглар талазы-биле агитаторларның чөвүлел хуралдарын болгаш семинарларын үргүлчү чорудар, бистиң чуртувуста болгаш даштыкыда болуп турар политиктиг чугула-чугула болуушкуннар-биле агитаторларны таныштырар. Каа-Хем районунда кылып турары ышкаш партия кабинеттериниң чанынга агитация ажылын чорудар практика айтырыгларының талазы-биле агитколлективтер удуртукчуларының доктаамал сургаалдаларын болгаш консультацияларны организастаар херек.

Партия ажылдакчызы бүрүзүнүң чугула хүлээлгези болза, ажылчыннарның, колхозчуларның хуралдарында политиктиг илеткелдерни үргүлчү кылыры болур. Агитация-пропаганда ажылдарынга үндезин болдурар кол чүүлдер болза, ССРЭ-ниң болгаш РСФСР-ниң Конституцияларын, совет хамаатыларының эргелерин база хүлээлгелерин, соңгулдалар дугайында Дүрүмнү, ССРЭ-де социализмнің тиилелгелериниң бүгү делегейге төөгүлүг ужур-дузазын, бистиң чуртка коммунизмни тургузары дээш демиселге совет улустуң сорулгаларын, совет ниитилелдиң мораль-политиктиг чаңгыс өвин, ССРЭ-ниң улустарының эп-найыралын ажылчы чоннарга ханызы-биле тайылбырлаар, улустар аразынга тайбыңның политиказын болгаш бо үениң бүгү делегей байдалының чугула-чугула айтырыгларын соңгукчуларга тайылбырлаары.

Ооң биле чергелештир Тывага совет өрге-чагырганың чылдарында бистиң областың ажылчы чоннарының чедиишкиннерин калбаа-биле тайылбырлаар херек, ону школалар өмнелгелер, клубтар тудуушкунун болгаш ажылын, колхозтар суурларының тудуушкунунуң, араттарны сууржуң чуртталгага шилчидип турар тодаргай чижектер-биле көргүзер.

Агитация массалыг ажылды чорударда херөөженнер болгаш аныяктар ортузунга ажыл чорударынче онза сагыш салыры чугула. Партия организациялары политиктиг агитацияны, ооң идейлиг деңнелин бедидерин бүгү хемчег-биле күштелдирер ужурлуг.

РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдалар талазы-биле Төп соңгулда комиссиязының доктаадып тургусканы соңгулда бюллетениниң формазы

РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдалар талазы-биле

СОҢГУЛДА БЮЛЛЕТЕНИ

195____ чылдың _____ „_____"

_____ соңгулда округу № _____

Депутатка кандидаттың фамилиязы, ады, адазының ады	Депутатка кандидатты кайның депшиткени

РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдалар талазы-биле _____ округтун соңгулда комиссиязының даргазы _____

Эки ажылдыг агитколлектив

ХОВУ-АКСЫ, (телефон-биле). Таңды районнуң Хову-Аксы суурнуң чурттакчылары РСФСР-ниң Дээди Совединиң соңгулдаларынга хынамчалыы-биле белеткенип турарлар.

Суурда эш Бруденко эргелекчилээн агитпункт бодунуң ажылын хайныышкынныы-биле чорудуп, үүгле 1950 чылдың декабрь 25-тен 1951 чылдың январь 5-ке чедир агитаторларны 4 удаа чыып, оларның соңгукчулар ортузунга чорудар беседаларының болгаш номчулгаларының темаларын таныштырган.

Агитпунктуда партия болгаш комсомол организацияларының 27 агитаторлары ажылдап турар. Олар суурнуң соңгукчуларын 10—10 өрегелеп хуваажып алган, кижи бүгүдези 6-дан 10 удаа чедир онаалгалыг черлеринге баргылаан.

«РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдалар Дүрүмүн» агитаторлар колдуу доозуп, ам РСФСР-ниң Конституциязын соңгукчуларга таныштырып турары-биле чергелештир бүгү делегей байдалын соңгукчуларга беседа санында сонуургадып турарлар.

Ылаңгыя соңгукчулар ортузунга агитация чорудар талазы-биле коммунистер В. Андреев, Д. Елизарев, комсомолчулар З. Пахрушева, М. Слюзов олар мурнакчы ажылдап турарлар.

И. ФРОЛОВ,
парторганизация секретари.

Соңгукчуларга лекция

Чер-чер Советтеринге соңгулдаларның белеткелиниң үезинде политиктиг болгаш эртем билигларин нептередир талазы-биле Бүгү-Эвилелдиң ниитилелиниң Тыва салбырының путёвказы-биле ажылчы чонга 480 лекцияларны номчуп берген, аңаа 30 муң ажыг кижи олурушкан. Ылаңгыя лекцияларны Кызылга болгаш көдээге агитпунктуларга чорудуп турган.

Ам үеде РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдаларга белеткелдиң үезинде лекция пропагандазын улам-на калбартыр сорулга-биле тускай хемчегларни ап чорудуп турар. Албан черлериниң, бүдүрүлгелерниң болгаш агитпунктуларның чагын өзугаар чорудар лекцияларның тускай тематиказын чугаадын кылган.

Аныяк лекторларга дузаламчы кылдыр ниитилелдиң салбыры орус, тыва дыл кырынга 10—15 хире лекцияларны парлап тараткан. Районнарга лекциялар номчууру-биле 50 хире квалификастыг лекторлар Кызылдан аъттанып үнер. Олар чер-черниң пропагандистеринге, агитаторларга дузаламчы кылдыр консультацияларны кылып бээр.

«РСФСР-ниң Дээди Соведи болгаш ооң күүсекчи, база чатырар органнары» деп плакатты орус, тыва дылдарга парлап үндүрерин төлевилээн.

А. ЛОМАЕВ.

Райкомнуң илеткелчилер бөлүү

Улуг-Хем райкомунуң илеткелчилер бөлүү ажылчы чоннуң ортузунга партийжи-политиктиг ажылдарны күштелдиреринче бодунуң ажылын улам экижидип турар.

ВКП(б) обкомунуң IV пленумунуң партийжи-политиктиг болгаш партийжи организастыг ажылдарны экижидер талазы-биле үндүрген шиитпириниң соонда партия райкомунуң илеткелчилер бөлүүн эде тургузуп, ооң составының ынарын улам экижиткен. Илеткелчилер бөлүүнүң кежигүннерин 15 кижи кылдыр тургускан.

РСФСР-ниң ажылчы чоннарының чер-чер Советтеринге соңгулдаларның белеткелдериниң болгаш чорудулгазының үезинде, база ам РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдаларның белеткелиниң үезинде илеткелчилер бөлүүнүң ажылы план ёзугаар чоруп келген.

Илеткелдерниң болгаш лекцияларның темаларын шилип, идея-политиктиг шынарын экижиткен. «Совет соңгулда системазы — делегейде эң-не демократтыг», «Коммунизмниң улуг тудуглары» «Бүгү делегей байдалы», «Сталинчы улуг Конституция — бистиң тиилелгелеривистиң тугу» деп темаларга болгаш Октябрьниң социалистиг революциязының 33 чыл оюнун дугайында эш Булганиннің илеткелиниң дугайында болгаш өске-даа темаларга 71 кезек черге лекциялар номчулгалары болгулаан. 47 кезек черге илеткелдер организастаан. Илеткелдерни болгаш лекцияларны районнуң бодунуң амыдыралы-биле болгаш туруп турар сорулгалары-биле холбаштырып турар.

Партияның мурнунга боттарының хүлээлгелерин илеткелчилер эштер Авдеев, Аракчаа, Кук, Сергеев олар эки күүседип турарлар.

Ооң-биле чергелештир илеткелчилер бөлүүнүң кежигүнү деп алдарлыг хүлээлгезин багай күүседип, партийжи харыысалгазын уттуп турар кижилер бар. Маңаа эш Желтовский (райкууском даргазы), Болдашкын (ВЛКСМ райкомунуң секретари) оларны чижекке ап болур.

Илеткелчилер бөлүүнүң ажылы үүгле кайы бир ажыл-агый политиктиг улуг кампания ажылдарының үезинде чорутунар турган шын эвес практиканы партия райкомунуң бюрозу буруу шаап көрген. Колхозтарга болгаш бүдүрүлге, албан черлеринге чорудар илеткелдерни болгаш лекцияларны ай санында планнаар чорук илеткелчилер бөлүүнүң үргүлчү чорудар ажылын хандырып турар.

Ооң-биле чергелештир партия чырыдыышкынының ажылынга илеткелчилер бөлүүнүң дузаламчызын угландырган. Марксизм-ленинизмниң үндезиннерин боттары өөренип турарларга, база пропагандистерге болгаш бөлүмнерниң удуртукчуларынга, дыңнакчыларга лекциялар, илеткелдер номчулгаларын организастаарын планнап кылгаш, ону боттандырып эгелээн.

В. ТОЙЛУГ-ООЛ.

Часкы тарылгага бедик шынарлыг үрезин дээш

БАЙ-ХААК, (телефон-биле). 1951 чылдың часкы тарылгазынга бедик шынарлыг үрезин уруушкунун Таңды районнуң колхозтары чорудуп турар. Ылаңгыя Арыг-Бажында «Чаа орук» колхоз (даргазы Артепов), Межегейде Ленин аттыг колхоз (даргазы Канчыыр-оол), Ооргайлыгда Калинин аттыг колхоз (даргазы Приходько) часкы тарылгага үрезин урарының планын 110 хуу күүседип, арыглаашкынны январь 5-те доосканнар. Ол ышкаш «Элегес» совхозу 1500 центнер бедик шынарлыг тарааларны үрезинге уруп алганнар.

Часкы тарылгага үрезин уруушкунун Балгазында Агапов даргалаан «Революцияның чалбыыжы» колхоз үүгле 45 хуу күүседип, Чал-Кежигде Захвозкин даргалаан Будённый аттыг колхоз үзеле 40 хуу чедирип, үрезин белеткээр талазы-биле өске колхозтардан кудурунталып турар байдалын дарый өскертир болза эки.

С. ТУШКОВ.

УКРАИН ССР. Винница областың Литинск районнуң агрокультура Бажыңы мичуринчи өртемни колхозчуларның шиңгөдип алырынга дузалап турар.

Чурукта: улгатыр катыштырган колхозтарның даргазы (солагай талазындан оң талаже) П. П. Гавриш, С. М. Мот болгаш В. А. Ошавский улгатыр катышкан Жданов аттыг колхозтуң чер аңдарылгазының македин көрүп турары.

Чуруу Е. Копыттыы. СЭТА-ның пресслишези.

Кышкы шылгалдаларны чедиишкинниг эртирери—соңгулдаларга белек

Кооперация школазы бо чылдың өөредилгезиниң баштайгы улдуңунун түңнелин кылыры-биле ооң шылгалдазын эртирер дугайында айтырыгны садыг-кооперация школазының башкыларының чөвүлелинге болгаш дыңнакчыларның ниити хуралынга чугаалажып шиитпирлээн. Бо айтырыг дугайында ниити хуралга кооперация школазының директору эш Тажы-Норбу илеткел кылган. Ынчангаш, 1951 чылдың январьниң 20-ге чедир класстар өөредилгелерин үргүлчүлеп чорудар, ооң соонда январьниң 26-га чедир шылгалдаларны эртирер.

Тус-тус өөренип турар чүүлдерниң аайы-биле консультацияларны чорудар болгаш шылгалдага белеткенир хостуг хүннерни дыңнакчыларга бээр. Башкылар эш Лохов, эш Минчимаа болгаш өскелер-даа шылгалданы шынарлыг чорудар, база сургуулдарның түр дыштанылгазын чедиишкинниг эртирер дугайында хуралга санал бергеннер.

Кооперация школазында өөренип турар эш Шожул шылгалдага эки болгаш кончуг эки демдектерни чеңдип алыр дугайында чугаалаан, ылаңгыя өөредилгеге чыъдып каап турар кошкак дыңнакчыларга эки өөренип турарлар деткимче көргүзериниң чугулазын демдеглээн. РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдаларның хүнүнге белек кылдыр кооперация школазының дыңнакчылары өөредилгениң шылгалдазынга эки түңнелдерлиг болур талазы-биле хүлээлге алганнар.

Мооң мурнунда кооперация школазының өөредилгезин кончуг эки доозуп үнген, ам Тес-Хем райпозунуң белеткел складының эргелекчизинде эки ажылдап турар эш Санданның үлегерин кооперация школазының дыңнакчылары эдерер ужурлуг. Эш Сандан өөредилгениң шылгалдазын кончуг эки эртирген болгаш ам практик кырында ажылды эки күүседип турар. Кооперация школазының башкыларынга болгаш дыңнакчыларынга ооң чоруткан чагаазында мынча дээн, — кооперацияның билиглиг каадыры кылдыр мени эки өөредип каанынга кончуг өөрүп четирдим. Күзээрим болза, дыңнакчылар силер хереглел кооперациязының эң-не эки, быжыг билиглиг каадырлары кылдыр өөренип алыр ужурлуг силер.

ШИРИН-ООЛ.

Соңгулда хүнүнге

САМАГАЛДАЙ. (телефон-биле). РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдалар хүнү—февраль—18-ке политик болгаш ажыл-агый талазы-биле чедиишкинниг ужуражыр дээш, Тес-Хем районнуң ажылчы чоннары хайныышкынныы-биле ажылдап турарлар.

Ылаңгыя Берт-Даг сумузунда Ленин аттыг колхоз соңгулда хүнүнге чедир часкы тарылганың бүгү белеткелдерин доозар болгаш колхоз суурунуң тудуунга хереглээр 2700 кубометр ыышты белеткеп эгелей берген. 20 кижи составтыг 2 комсомолчу бригада үрезин арыглаашкынында, 30 кижи составтыг 2 херөөженнер бригадазы школаның, эмнелгениң оттулар ыяжын белеткеп, база 60 шанактыг аъттар тудуг ыяжы сөөртүп турарлар.

Ол сумуда хуу ажылдыг. Самбыл ашак суму школазынга 20 кубометр оттулар ыышты болгаш колхозтуң тудуунга хереглээр 80 чудукту соңгулда хүнүнүң бетинде сөөртүп эккеп бээрин хүлээнип алган.

А. ТҮРГЕН-ООЛ.

Чаа-Хөл райкуускомда

ЧАА-ХӨЛ, (телефон-биле). РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдалар талазы-биле Чаа-Хөл районунда тургускан 13 соңгулда участок комиссияларының составынга депшидилге бедик көдүрлүүшкүннүг болуп эрткен.

Депшитиргеннерниң бүгү кежигүннериниң 42 хуузу херөөженнер. Оларның аразында 34 коммунистер, 20 комсомолчулар болгаш ооң-даа өскелер бар.

Комиссияның аразында Кара-Суг соңгулда участогунга область Совединиң депутады эш Полещук, Калбак-Шык соңгулда участогунга Кара-Тал сумузунда Сталин аттыг колхозтуң мурнакчы малчыны Калзан, Даг-Аразы соңгулда участогунга Чаа-Хөл сумузунда школа башкызы Хунай-оол, Ак-Хем соңгулда участогунга «Ак-Хем» МЧАЭ-де партия эге организацияның секретари Маадыр-оол, Шаңчы соңгулда участогунга Шаңчы сумузунда кижи эмнелгезиниң эргелекчизи Рылова ышкаш мурнакчы кижилер хөй.

Комиссияларны ажылчы чоннарның хуралдарының протоколдарын барымдаалап, район Совединиң күүсекчи комитеди январь 8-те бадылааның өзугаар комиссиялар ажылдап кирипкеннер.

Т. БЕГЗИ.

ВЛКСМ Төп Комитединиң 5 дугаар пленумунуң дугайында информастыг дыңнадыг

ВЛКСМ Төп Комитединиң өөлчеглиг беш дугаар пленуму болуп эрткен. Пленум эвилелдешкен болгаш автономнуг республикаларның Дээди Советтеринге соңгулдалар-биле холбаштыр комсомол организацияларының сорулгаларының дугайында айтырыгны чугаалашкан.

Пленумга ВЛКСМ ТК-ның секретари эш Н. А. Михайлов илеткел кылган.

Чугаалашкан айтырыгның дугайында пленум делгеренгей доктаалды хүлээп алган.

Эш И. В. Сталинга чорудар байырлыг чагааны пленумнуң киржикчилери улуг көдүрлүүшкүн-биле хүлээп алган.

ПАРТИЯ ӨӨРЕДИЛГЕЗИН ХҮН-БҮРҮ УДУРТУР

Партия чырыдыышкынының системазында өөредилге чылы эгелээнден бээр ийи ай ажыг үе эрткен. Партия организациялары чаа өөредилге чылынга белеткелди элээн эки чоруткан. Обласка пропагандистерниң ай болгаш ийи недель хуусаалыг курстарын эртиргилээн, ол курстарга 254 кижи өөренген. Бо өөредилге чылында пропагандистерниң составының шынары элээн экижээн — 457 пропагандистерниң иштинден 314 кижи дээди болгаш ортумак эртемниг, пропагандистерниң хөй нуруузу ол ажылының талазы-биле эки дуржулгалыг. Районнарның партия болгаш совет активтерин пропаганды ажылында хаара туткан. ВКП(б) райкомнарының секретарьлериниң болгаш килдистер эргелекчилериниң хөй нуруузу районнарның кежээки партия школаларының болгаш ВКП(б) төөгүзүн өөренириниң кружоктарының пропагандистери болуп турар. Ол бүгү хемчеглер политшколаларда болгаш бөлгүмнерде башкылаарының идейлиин хандырарының аргазын берген.

ВКП(б) ТК-ның айтыышкынын күүсетпишаан тургаш, областың партия организациялары партия чырыдыышкынының четкилерин четчелеп тургузар ажылдарга улуг кичээнгейни салып ажылдаан, өөренир кижилерниң хөй нуруузу-биле хуунуң беседаларын чорудуп тургаш, оларның политиктиг болгаш ниити билиглериниң талазы-биле белеткелиниң деңнелин илередип көргеш, оларның сонуургалын барымдаалап, партия чырыдыышкынының кандыг хевиринге өөрезе чогуур дугайында кижи бүрүзүнге арга сүмелерни бергилээн. Ол болза, школалар болгаш бөлгүмнерниң хөй кезиин дыңнакчыларның белеткелиниң бир дөмей деңнелдиин барымдаалап тургузарынга ажыктыг чорук болган.

Партия чырыдыышкынының четкилери-биле чергелештир бижикти билбес болгаш багай билир чорукту узуткаарының школаларының болгаш бөлгүмнериниң четкилери тургустунган, ында муң ажыг коммунистер өөренип турар. Өөредилгениң бүгү-ле хевирлери-биле 8400 ажыг кижи хаара тутунган, оларның иштинде дөрт муң ажыг коммунистер бар, ол болза, эрткен чылдаазындан 2.442 кижи хөй болуп турары ол. Коммунистер болгаш интеллигентилер база областың ажылчы чоннары марксисчи-ленинчи теорияны шиңгээдип алырынче улуг чүткүлдүүн үстүнде чижек тодаргай херечилеп турар тур.

Партия чырыдыышкынының четкилери эргежок чугула тыва болгаш орус дылдар кырында литературалар-биле колдуунда хандыртынган, политшколалар болгаш кружоктарның пропагандистеринге методтуг дузаламчыларны областың солуннарында үргүлчү парлап турар. Политшколалар болгаш кружоктарның хөй нуруузунга өөредилге чылы организастыг болгаш чогуур хуусаазында эгелээн. Кызыл хоорайга, Каа-Хем, Улуг-Хем болгаш өске-даа районнарга политшколаларның болгаш кружоктарның баштайгы кичээлдеринге ВКП(б) хоорай болгаш район комитеттериниң бюро кежигүннери, партия райкомнарының килдистериниң эргелекчилери слуржуп эрткилээн. Өөредилгениң баштайгы хүннериниң түңнелдерин ВКП(б) хоорай болгаш район комитеттериниң бюроларынга чугаалажып көргүлээн.

Дааранылга комбинадында партия эге организациязының чанында эш Малышев удуртуп турар «ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзун» өөренириниң бөлгүмү эки ажылдап турар. Ол кружокта 15 кижи өөренип турар, пропагандист эш Малышев кичээлдерге эки белеткелдиг барып турар болгаш кичээлди бедик идей-теориялыг деңнелде эртирип турар. Бөлгүмнүң шупту дыңнакчылары кичээлге идепкейлиг кээп турар болгаш өөренип турар темаларының талазы-биле беседаларга улуг кичээнгей сонуургалдыы-биле киржип турарлар.

Партия чырыдыышкынының четкилериниң ажылын чогуур негелдезинге чедир эки организастап тургузарының бүгү-ле суурлары бисте бар. Марксизм-ленинизмниң теориязын шиңгээдип алырының айтырыгларының дугайында улуг кичээнгейни салып турар партия организацияларында ындыг болуп турар-даа ынчаш. Ындыг болза-даа, өөредилгениң эрткен ийи ажыг айларында партия чырыдыышкынының ажылының талазы-биле чамдык партия организацияларында дыка четпестер бар турганы илерээн. Кол четпестерге санадып турар үвелер болза, дыңнакчыларның талазындан кичээл үзер, кичээл чоруп турда идепкейи сула болгаш база пропагандистерниң башкылаарының чавыс идейлиг болуп турары болгаш өске-даа.

Кызылда марксизм-ленинизмниң кежээки университединиң дыңнакчылары семинар кичээлдерге дыка идепкей чок байдалды көргүзүп турар. Семинар кичээлдерге дыңнакчыларның кончуг эвээш кезии үве чугаалап турар, а хөй кезии анаа-ла ыыт чок олуруп турар үүл бар, чижээлээрге, бир дугаар курстуң 2 дугаар группазынга беш удаа семинар кичээлдерни чоруткан, ынчаарга Кудрявцев, Зинченко, Сазанакова суглар ышкаш дыңнакчылар чаңгыс-даа катап үве чугаалап көрбээннер. Дыңнакчыларның семинар кичээлдерге кээп турары база багай, чамдык дыңнакчылар боттарының кичээлге багай белеткелдиг болганы-биле семинар кичээлдерге шуут барбайн үзүп каар үүлдер бар, а партия эге организацияларының секретарьлери ындыг коммунистер дугайында кандыг-даа хемчеглер албайн турар. Марксизм-ленинизмниң кежээки университединиң ажылында ол четпестерни узуткаар талазы-биле ВКП(б) хоорай комитединиң пропаганда болгаш агитация килдизи доп-дораан чогуур хемчеглерни алыры эргежок чугула.

Чамдык политшколаларда болгаш кружоктарда материалды кончуг эреңгей тайылбырлап турар болгаш марксисчи-ленинчи теорияның айтырыгларын ханызы-биле чырыдарының орнунга пропагандистер үүгле фактылар санап көргүзери-биле өйлежип турар үүлдер бар, чамдык пропагандистер кичээлге кончуг багай белеткелдиг кээп турар чоруктар бар. ВКП(б) Тожу райкомунуң чанында «ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзун» өөренириниң бөлгүмү пропагандизи эш Күскелдей кичээлге белеткел чок барып турган.

Тере-Хөл районда бөлгүмнүң пропагандизинде райкомнуң партия, профэвилел болгаш комсомол органнарының килдизиниң эргелекчизи эш Кечил-оол ажылдап турар, ол 1950 чылдың декабрь 11-де кичээлге белеткел чок келген. Чаа-Хөлде «Бурунгаар» колхозта партия эге организациязының чанында политшколаның пропагандизи эш Сарыг-оол кичээлдерге белеткел чок барып турган болгаш кичээлди үүгле номчулга-биле эртирип турган. Ол пропагандисти солуур дугайында дыңнакчыларның негелде салып турары кончуг чөптүг. Политшколалар болгаш кружоктарның дыңнакчыларының кичээлдерге кээп турары 60 хуудан ашпайн турар. Дыка хөй политшколалар болгаш кружоктарга кичээлдерни башкылаарын коммунизм тургузуушкунунуң сорулгалары-биле холбаштырбайн турар үүлдер бар.

ВКП(б) обкомунуң бюрозу чоокта чаа партия чырыдыышкынының дугайында айтырыгны чугаалашкаш, ВКП(б) Бии-Хем болгаш Сүт-Хөл райкомнары партия чырыдыышкынының системинде өөредилге чылын чедиишкинниг эгелеп алган болза-даа, сөөлгү үелерде ол ажылды удуртурун кошкаткан болгаш ала чаягаарның агымында салган деп демдеглээн. Бии-Хем районнуң «Өөк» совхозта партия организациязының чанында «ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзун» өөренириниң бөлгүмүнге үүгле ийи катап кичээл чоруткан; ВКП(б) райкомунуң секретари эш Сапчай удуртуп турар «Красная звезда» колхозта партия организациязының чанында политшкола үүгле үш катап кичээлдээн; ВКП(б) райкомунуң ажылдакчызы эш Дорофеев удуртуп турар райпода партия организациязының чанында политшкола үүгле дөрт катап кичээлдээн, ынчаарга дыңнакчыларның кичээлге кээп турары 40—50 хуудан ашпайн турар.

Марксисчи-ленинчи теорияны коммунистер болгаш интеллигентилер бот өөредилге-биле өөренирин организастаар талазы-биле ажылда дыка улуг четпестер бар. БКП(б) Бии-Хем райкомунуң пропаганда болгаш агитация килдизиниң эргелекчизи эш Кулев марксисчи-ленинчи теорияны бот өөредилге-биле өөренип турарларны контрольдавайн турарының хараазы-биле бот өөредилгеде даңзыладып турар 26 кижиниң хөй кезииниң өөредилге планы-даа чок, кичээлдеп безин эгелевээн болуп турар. Парткабинет өөредилге чылы эгелээнден бээр марксизм-ленинизмни өөренип турарларга дузаламчы кылдыр чаңгыс-даа удаа лекция болгаш консультация организастап чорутпаан. Марксизм-ленинизмни бот өөредилге-биле өөренип турарларны Сүт-Хөл районунда база контрольдавайн турар. ВКП(б)-ниң ол райккомнары бижикти билбес болгаш багай билир чорукту узуткаарының айтырыын база чугулап көрбейн турарлар.

Ол бүгү четпестер үүнүң-биле тайылбырлатынарыл дээр болза, ВКП(б) Бии-Хем болгаш Сүт-Хөл райкомнары партия чырыдыышкынының айтырыын чугуур негелдезинге чедир үнелеп көрбейн турары-биле, ол райкомнарның бюро кежигүннери болгаш килдистер эргелекчилери политшколаларның болгаш бөлгүмнерниң кичээлдеринге олурушпайн турары-биле, пропагандистер-биле семинарлар чорутпайн турары биле партия чырыдыышкынының кичээлдериниң чоруп турарының дугайында райкомнарның бюро хуралдарынга айтырыгларны тургузуп чугаалашпайн турары-биле тайылбырлатынар тур.

ВКП(б) ТК-ның негелдезин ёзугаар партия чырыдыышкынынга удуртулганы үндезини-биле экижидери партия организацияларындан онза негетинип турар. Пропагандистер-биле хүн бүрүнүң ажылын чорудары партия чырыдыышкынының идейлиг деңнелин бедидеринге кол үүл болур. Пропагандистер курстарга өөренген-не болгай дээш оларның-биле ажыл кылбас дээр болза окта буруу. Пропагандистерге теориялыг болгаш методтуг дузаламчыны хүн бүрү көргүзериниң эргежок чугулазын дуржулга көргүзүп турар. Ынчангаш ВКП(б) райкомнары пропагандистер-биле семинарларны үргүлчү чорудуп, теориялыг болгаш методтуг лекцияларның шынарын бедидер чорук онза чугула.

Партия райкомнарының ажылдакчыларының талазындан пропагандистер-биле үргүлчү беседа чорудар чорук политшколалар болгаш кружоктарның ажылын экижидеринге улуг ужур дузалыг болур. Пропагандистер-биле ындыг беседаларны чорударда оларның удуртуп турары политшколалар болгаш кружоктарның ажылында чедиишкинниг эки үүлдерни болгаш база четпестерни холбаштырып тайылбырлаар болза, ол ындыг беседалар үре-түңнелдиг болур. Ындыг үве төлээде, ВКП(б) райкомнарының бюро кежигүннери болгаш килдистериниң эргелекчилери политшколалар болгаш кружоктарның кичээлдеринге үргүлчү барып олуржур чорук негетинер апаар. Партия чырыдыышкынының дугайында айтырыгларны райкомнарның бюро хуралдарынга болгаш партия эге организацияларының хуралдарынга үргүлчү тургузуп чугаалажыр чорук чугула.

Партия кабинеттери пропагандистерге даянып алгаш өөредилге-методтуг ажылдың төвү болурун херек кырынга чеңдип алыры чугула негетинип турар. Партия кабинеттериниң чанынга шыырак белеткелдиг пропагандистер болгаш консультанчылардан методчу бөлүктерни тургузары эргежок чугула. Ол метод бөлүктериниң киржикчилери кичээлдерге барып олуржур, кичээлдің канчаар эрткениниң дугайында боттарының санал оналын бээр, пропагандистериң ажылының дуржулгазын байдыып шыдаар, методтуг айтыышкынарны ажылдап кылырынга киржир, политшколалар болгаш кружоктарның кичээлдеринге хереглезе чогуур эргежок чугула литературларны болгаш көргүзүг херекселдерин шилип тывар талазы-биле пропагандистерге болгаш дыңнакчыларга өртектиг арга-сүмени берип шыдаар билиглиг болгаш дуржулгалыг эштер болур ужурлуг.

Марксизм-ленинизмни шиңгээдип алырының кол аргазы болза, большевик партияның төөгүзүн болгаш теориязын бот өөредилге-биле өөрениринiң аргазы болур. Партия организацияларының сорулгазы болза, ол бот өөредилге-биле өөренип турар эштерге хүн бүрүнүң дузаламчызын көргүспүшаан тургаш, оларның канчаар өөренип турарын үргүлчүнүң контролюнга алыры болур. Марксисчи-ленинчи теорияны бот өөредилгениң аргазы-биле өөренип турар кижи бүрүзү боду кичээлдээриниң тускай планныг болур ужурлуг болгаш ооң бодунга эргежок чугула консультацияны ап турар ужурлуг. Бот өөредилге-биле өөренип турарларга дузаламчы көргүзериниң бир чугула аргазы болза, оларга тускайлап белеткээн лекцияларны номчууру болур. ВКП(б) райкомнарының сорулгазы болза, ВКП(б) обкомунуң пропаганда болгаш агитация килдизи-биле кады марксисчи-ленинчи теорияны бот өөредилге-биле өөренип турарларга дузаламчы кылдыр тускайлап белеткээн лекцияларны ажылдап кылыры болур.

ВКП(б) хоорай болгаш район комитеттери база партияның эге организацияларының талазындан партия чырыдыышкынын тодаргайы-биле болгаш хүн бүрү удуртур чорук партия пропагандазының идей-теориялыг деңнелин улам бедидеринге, коммунистер болгаш партия кежигүнү эвес интеллигентилериниң марксисчи-ленинчи теорияны шиңгээдип алырынга эргежок чугула үүл болур.

П. ГОРЕЛОВ.

ВКП(б) обкомунуң пропаганда болгаш агитация килдизиниң эргелекчизи.

Коммунистерниң марксисчи-ленинчи чырыдыышкынының деңнелин бедидер

ВКП(б) Тыва обкомунуң IV пленумунуң Улуг-Хем районнуң партия организацияларының партийжи-организастыг болгаш партийжи-политиктиг ажылының дугайында доктаалын күүседир дээш бистиң районнуң партия организациялары улуг ажылдарны чоруткан.

Коммунистерниң политиктиг өөредилгезинге кичээнгей улам дыңзаан. Политшколаларда, ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзун болгаш И. В. Сталинның допчу биографиязын өөренир бөлгүмнерде, бижикти биче билир болгаш билбес чорукту узуткаар бөлгүмнерде 389 коммунистер, 55 комсомолчулар болгаш партия кежигүнү эвес активтерден 74 кижи өөренип турарлар.

«Искра» колхозта (пропагандист эш Доржу), «Свобода труда» колхозта (пропагандист эш Хунажык) политшколалар. Шагаан-Арыг сумузунда эш Бүдүгениң удуртуп турары ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзун өөренир бөлгүм өөредилгени бедик деңнелге тургусканнар. Ол ышкаш районнуң кижи эмнелгезинде эш Чистаева, Шагаан-Арыг хоорайның орус ортумак школада эш Лавирк олар боттарының удуртуп турар бөлгүмнериниң ажылын экижидип турарлар. Ында дыңнакчыларның кичээлче сонуургалы онза улгадып турар.

Ооң-биле чергелештир бар четпестерни чогуур үезинде узуткаар ужурлуг. Киров аттыг колхозта (пропагандизи эш Аракчаа), «Х улуг хурал» колхозта (пропагандизи эш Базыр), Сталин аттыг МЧАЭ-де (пропагандизи эш Эник-оол), «Коммуна» МЧАЭ-де (пропагандизи эш Доржу) политшколалар кичээлдерниң хөй шактарын үскен болгаш дыңнакчыларның кичээлдерге кээп турары эвээш болуп турар. Ол черлерде партия организациялары коммунистерниң өөредилгезиниң идей-политиктиг, организастыг деңнелин бедидер дугайында хемчеглерни кошкак боттандырганнар. Амдаа хөй-хөй коммунистер партия чырыдыышкынының системазының кандыг-даа хевиринде кирбээн туруп турарлар. Темир-Сугда (секретари эш Ыңаажап), Мичурин аттыг колхозта (секретари эш Мачыылай) партия организациялары 7—8 коммунистерни кандыг-даа өөредилгеде киирбээннер. Сталин аттыг колхозтуң мал фермазында коммунистерниң өөредилгезиниң дугайын колхозтуң партия организациязы шуут уткан.

Районнуң дыка хөй культармейжилери бижик өөредилгезиниң бөлгүмнериниң ажылын ам-даа экижидип ап шыдаваан. Партия эге организациялары боттарының хамаарылгаларында бо талазы-биле бар турар четпестерни узуткаар херек.

М. БУГАЛДАЙ.

Малдың баш санын камгалап алыр дээш демиселде

Эрзин районнуң Качык, Эрзин, Нарын сумуларының девискээринде 25—30 сантиметр кылын хар чаган, ол ышкаш Төре-Хөл, Бай-Хөл, Бай-Даг сумуларының девискээринде база оон тудак чок хар чаганындан мал арып баксырап турарын барымдалааш, ВКП(б) райкомунуң болгаш райкүүскомнуң шиитпирин ёзугаар сумуларның партия, совет организациялары болгаш колхозтарның баштаар черлери бүгү малды кыштың соогундан менди камгалап алыр хемчеглерни чорудуп турар.

Хар улгаткан черлерде малдарны чугга харлыг одарларже сайгарып көжүргүлээн, одарга четпес арган малдарны турум азыралда киирген. Хар эжеринге эргежок чугула 1300 хүүректерни, далбыйларны кылган, 103 кажааларны мал одарларында немей туткан.

Колхозтарның, малчылары улуг-даа, бичии-даа малдарның баш санын менди камгалап алыр дээш, мал чемнерин камныг чарыгдап, чер эжер ажылды организастап, боттарының бүгү күжүн салып турарлар.

С. ЧЫМБА.

Социалистиг чарыштың мурнакчылары

Өвүр районнуң Дус-Даг сумузунда «Совет Тыванын 5 чыл ою» колхоз тургустунганындан бээр үүгле бир чыл болган аныяк колхоз. Ында партия организациязы (секретари эш Доржу) колхозту ажыл-агый, организас талазы-биле быжыглаар дээш багай эвес ажылдап келген.

Партийжи-политиктиг ажылды ажыл-агый сорулгалары-биле шын дүүштүрүп турар. Колхозтарны большевикчи, колхозчуларны бай, шыырак амыдыралдыг болдурар деп большевик партияның политиказын боттандырар дээш амыдыралчы күш-ажылга, медерелдиг чорукка колхозчуларны үлегерлии-биле кижизидип келген. Колхозчу бүрүзү эки ажылдаан тудум-на колхозтуң ниити ажыл-агый планнары чедиишкинниг боттаныр, а колхозтуң ажыл-агый планнары күүсетинип турган дудум-на колхозтуң экономиказы өзүп быжыгар, колхозчу чаагай амыдырал сайзыраар деп үвени колхозчуларга хөй удаа пропагандалап келген. Коммунистер болгаш колхозчулар ону база-ла эки билип алганнар.

Эң ылаңгыя, 1950 чылда коммунистер 1920 күш-хүнүн ажылдаар тургаш, 2700 күш-хүнүн ажылдааннар. Оларның иштинден эштер Арагачы, Доржу 300—300, Достай-оол 240 күш-хүнүн ажылдааннар. Коммунист хереэжен Самбуга 101 баш төрүүр хой, өшкүден 104 анай, хураганнарны чидириг чокка ажаап алган. Колхоз эрткен чылдың мал өстүрер планын 107 хууга, 100 га тарылга планын 127 гага күүсеткен болгаш тараадан багай эвес дүжүттү алган. Колхозтуң тудуг бригадазы 1950 чылда 11 өрегелерни чаа бажыңнарда киирген.

Коммунистерниң политиктиг өөредилгезин организас, идея талазы-биле бедик деңнелде организастап тургускан. 1950—1951 өөредилге чылында политшкола 10 удаа кичээлдээн.

Партия хуралдары коммунистерниң политиктиг идепкейи-биле эртип турар. Аңаа коммунистер боттарында партия даалгаларының күүселдезиниң дугайын илеткеп турарлар. Чоокта чаа болуп эрткен отчёттуг соңгулда хуралынга олар партия организациязының амыдыралында четпестерни чидии-биле шүүлүмчүлешкеннер. Ам коммунистер болза, эге организацияның отчёттуг соңгулда хуралының шиитпириниң күүселдези дээш, РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдалар хүнү—февральдың 18-ке чедиишкинниг ужурэжыр дээш социалистиг чарыштың чаа хүлээлгелери-биле, агитация массалыг ажылдарны улам быжыглап ажылдап турарлар.

М. ЧАМБАЛ-ООЛ.

1950 чылдың тудуг планын чедиишкинниг күүседкен

Кызыл районнуң Сесерлиг сумузунда «Баян-Хем» колхозтуң тудугжулары, колхоз даргазы Дамдың, колхозта партия эге организациязының секретари М. Ёнзак, тудуг бригадири Шогдуп олар 1950 чылдың тудуг талазы-биле планын чедиишкинниг күүседир дээш улуг күштерни үндүрген.

Ол ажылдың түңнелинде колхоз планда көрдүнген чурттталганың 10 бажыңнарын, тараа урар 2 складты, инек малдың ийи кажаазын, автомашина гаражын тудуп дооскан. Тудуглар шупту эки шынарлыг тутунган болгаш көрүүлүг чараш болуп турар.

1951 чылда тудар тудугларга хереглетинер 300 кубометр тудуг ыяжын 20 кижи составтыг тудуг бригалазы тайгада белеткеп турар.

Бо чылын өгде чурттап турар бүгү колхозчуларны чурттталга бажыңы-биле бүрүн хандырар улуг харыысалгалыг сорулга-биле колхозчулар кызымакай ажылдаш эгелээн.

Р. ОЧУР-ООЛ.

Кышкы үеде мал чемнерин камныг чарыгдаар

Кышкы үе—мал ажылынга ең-не харыысалгалыг үе. Мал кыштагладыышкынын канчаар организастаанындан ооң баш санының өзүлдези, ооң продуктулуунуң бедиишкини хамааржыр.

Мал кыштагладыышкынын чедиишкинниг чорударының херээнге шиитпирлиг үве болза, кышкы үениң бүгү дургузунда малды чемнер-биле, эки оран-сава-биле, эки ажаалга-биле хандырары болур.

Малдың деңгилдезин оскунмас, ооң продуктулуун кудулатпас шак ындык чемгерилгени кыштың бүгү дургузунда организастаары чугула. Ажыл-агыйда бар турар мал чемнерин шын болгаш камныг чарыгдаашкынының ачызы-биле ону чеңдип ап болур.

Малды шын чемгерери дээрге, малга кандыг бир чемни анаа-ла каап бээри ол эвес. Малдың өзүлдезинге, амыдыралын деткииринге, кадык шыырак чаш төлду алырынга болгаш хөй продукту алырынга чугула хоолулуг вещественволар четчип турар чемнер-биле чемгерип, аргалыг болза, чемнерни ең эвээштi чарыгдаарын ону камныг чарыгдаарын чеңдип алыр херек.

Малга чемнерни таарыштыр шилип албас, кандыг бир чаңгыс аай чем-биле чемгерип туруп бээр болза, малдың деңгилгези немешпес, продуктулуу бедивес деп үвени мурнакчы малчыннарның практиказы көргүскен. Бир эвес чем рационун хөй янзы чемнерден (сиген, силос, корнеплодтар, мякина, шишкинди оон-даа өске, дус, чугай, азы сөөк далганнын немевишаан) тургузар болза, малдың чаш төлүнүң деңзи немелдези, улуг малдың продуктулуу элээн көвүдээр, чемнерниң чарыгдалы эвээжээр. Ынчангаш чемнер чарыгдалының улуг камналгазы чеңдип алдынар.

Малдың бедик продуктулуун болгаш мал чемнерин камналгалыг чарыгдаарынга ол ындыг-ла чедимчелиг болбас. Ынчангаш малды чемгерериниң мурнунда ол чемнер эки амданныг болзун, мал ук чемнерни хөөннүг чизин дээш ол чемнерни баш буруңгаар эки болбаазырадыры чугула.

Хаваннарны, майыстыг бода малды, хой, өшкүнү бүдүн тараалар арбай, сула-биле чемгерери шоолуг ажык бербес. Ол тараалардың барык-ла чартык кезиин мал шиңгээдип ап шыдавас, үүге дээрге, бүдүн тарааны мал эки чуура дайнап, ону чем хайындырар органнарынга шиңгээдири багай. Тарааның бөдүүн саваңы болза, хоолузу биче, хемчээли улуг болуп турарының хараазы-биле ону мал хөөн чок чиир төлээде, ону чымчак болгаш амданныг чем кылдыр хуулдуруп болур.

Бөдүүн чемнерни бусталдырып, хайындырып, чугай холуп тургаш малды чемгерерге малдың продуктулуу элээн бедиир, деңгилдези өкижиир, мал чемнериниң чарыгдалы эвээжээр.

Мынчангаш, малды чемгерериниң мурнунда чемнерни эки белеткеп, болбаазырадыры чемнерни камналгалыг чарыгдаарын бистиң областың колхозтарынга организастаарының херээнге онза улуг ужур-дузалыг.

Чемнерни ук үеде долузу-биле ажыглаар, ол чемнерде хоолулуг вещественволарны шиңгээдип алырын бедидер төлээде, чемнерни канчаар белеткээрил?

Хамыктың мурнунда колхозтуң ажыл-агый бүрүзү чемнерни кезип доораарынга, бусталдырып, хайындырып, чугай-биле холуурунга, малга хоралыг элезин, довурак болгаш өске-даа холумактардан арыглаарынга таарыштырылгаларны болгаш чепсегленгешкиннерни белеткээр ужурлуг.

Малдың бөдүүн чемнериниң балансазында 40-ден эвээш эвес хууну эжелеп турар улуг хемчээлдиг саваң, мякинаны бистиң областың колхозтары чыл бүрүде белеткеп турар. Саваңның болгаш мякинаның хоолулуг шиңгээли дөмей эвес. Чогуур өйүнде ажаап сараттаан арбай, сула болгаш чиңге-тараа саваңы хоолулуунуң талазы-биле кудуку сорттуг сигенден тудавас.

Саваңны багай ажаап кадагалаар болза, саваңның шынары кудулаар, ындыг саваң багай амданныг дүдүк апаар. Ол саваңны мал чиир хөөн чок болгаш 40—50 хуузун шиңгээдип албас. Саваң болгаш мякинаның ажыглалында ол четпеетерни узуткаарда ажыл-агый бүрүзү мал чемнери белеткээриниң бөдүүн аргаларын ажыглаар ужурлуг. Саваңны белеткээриниң ең-не бөдүүн аргазы болза, ону үүрмектээри болур. Саваңны үүрмектээрге мал ону эки чиир, ооң амданныг шынары экижиир. Мал кегженип дайнанырынга таарымчалыг кылдыр саваңны бода малга 4-5 сантиметр, чылгы малга болгаш хой, өшкүге 2-3 сантиметр узун кылдыр доорап бээри чугула. Саваңның амданын экижидерде саваңны малга бээриниң мурнунда суг-биле (аргалыг болза, дустуг суг-биле) өттүрер херек.

Бистиң колхозтарывыста тараа болза, кол концентраттыг чемнер болуп турар. Бүдүн тараа-биле малды чемгерип болбас. Үүге дээрге бүдүн тарааны мал чиирге малдың иштинге баргаш хуулбас. Бүдүн тараа-биле үүгле чылгы малды база куштарны чемгерип болур. Оон өске бүгү малдарга тарааны ыяавыла үүрмектеп бээр херек.

Белеткетинген мал чемнери кышкы үениң дургузунда камныг ажыглаар төлээде, мал чемнерин чарыгдаарының ай планнарын колхоз бүрүзүнге, ферма бүрүзүнге тургузар, мал чемнериниң ең эки курлавырларын кыштың ең берге үезинде, малдың төрүүр үезинде чарыгдаарын планнаар ужурлуг.

Эрткен чылдарга бодаарга кыш эрте эгелээн, областың районнарының хөй кезиинде хар улуг дүшкен төлээде, бөдүүн, шыктыг болгаш концентраттыг чемнерни камналгалыг чарыгдаары—колхоз бүрүзүнүң, малчын бүрүзүнүң чугула сорулгазы болур.

Мал чемнерин камналгалыг чарыгдаары—колхоз бүрүзү малдың баш санын менди камгалап алырынга, мал кыштагладыышкынын чедиишкинниг эртирерин хандырар.

П. УШАКОВ.

Бүдүрүлге чедиишкиннерин быжыглаар дээш

Алгы заводунуң коллективи эрткен чылдың декабрь айда бүдүрүлге планын 176, 92 хуу күүсеткен. Ол коллектив заводтуң чыл дургузунда бүдүрүлге онаалгазын хуусаа бетинде ажыр күүседип алган. Бараанныг продукция талазы-биле план — 107,2 хуу күүсетинген.

Бүдүрүлгениң кылып үндүрүп турар продукциязының шынары эрткен чыл-биле деңнээрге, бо чылын элээн экижээн болуп турар. Заводтуң саң-хөө байдалы база экижээн, бо чылын эргилде хөреңгизи чыгдынган, ылаңгыя завод чиг-эттин, материалдарның өртээн онза бергедээшкин чокка төлеп турар. Бүдүрүлгениң ажылчыннары болгаш албан-хаакчыттары 1951 чылдың февраль 18-те болур РСФСР-ниң Дээди Совединiң соңгулдаларынга алдар кылдыр социалистиг чарышты амгы үеде калбарткан.

В. ЕРМОЛАЕВ.

Бүдүрүлге чедиишкиннерин быжыглаар херек кырында 94,6 муң рубль чедир чыып алган.

Бүдүрүп үндүрүп турар продукцияның шынары эрткен чыл-биле деңнээрге, бо чылын элээн экижээн болуп турар. Заводтуң саң-хөө байдалы база экижээн, бо чылын эргилде хөреңгизи чыгдынган, ылаңгыя завод чиг-эттин, материалдарның өртээн онза бергедээшкин чокка төлеп турар. Бүдүрүлгениң ажылчыннары 1950 чылда ооң планын чедиишкинниг күүсеткеш, 1951 чылга бүрүн белеткелдиг болган. Бо чылдың баштайгы кварталында бүдүрүлге планын күүседирин хандырары дээш четчир санныг чиг-этти белеткеп алган.

Бүдүрүлгениң ээлчегларде онаалгаларын ажыр күүседип турар стахановчулар болгаш шалыпчылар бар. Декабрь айда үлүг-нормазын Престенский —245 хуу, Бронин—242 хуу, Сундуй нормазын—182 хуу, Федяев — 173,4 хуу күүсеткеннер. Бүдүрүлгениң ажылчыннары болгаш албан-хаакчыттары 1951 чылдың февраль 18-те болур РСФСР-ниң Дээди Совединiң соңгулдаларынга алдар кылдыр социалистиг чарышты амгы үеде калбарткан.

В. ЕРМОЛАЕВ.

БИЧИИ ФЕЛЬЕТОН

Бараалгакчы Иван Романович

Чоокта чаа Сарыг-Сепке мындыг элдептиг чүве болган-дыр: районда «Колхозчу» деп солуннуң редакциязынга Каа-Хем райпозундан харыы келген.

Баштаар черниң даргазы Иван Романович Березкин, совет садыгчың принцивин үреп турган дугайын илередип шүгүмчүлээн чүүлду чогуур өйүнде парлап үндүрген дугайында редакцияга өөрүп четиргенин илерегкен бодунуң чагаазының төнчүзүнде мынча деп бижип каан болган:

«Совет садыгның принцивин каржызы-биле үреп турган дээш райпо баштаар черинің даргазы эш Березкин шыңгыы сагындырыг алган.

Райпо баштаар черинің даргазы силерниң,—Березкин».

Мында кижи билип чадаар чүве-даа чок—ол дээрге, баштаар черниң даргазы чөпшээрел бижиктер-биле садыглаар практиканы калбартып турган чорукка Каа-Хем районнуң хөй-ниитизиниң, хамыктың мурнунда хуучуларның күштүг удурланыышкынын район солуну чугаалап үнүп келирге Иван Романович аңаа бир-ле таарымчалыг харыы бербес аргажок болу берген.

Кажан райпонуң ажылында четпестер дугайында чугаалар үнүп келирге Березкин ол, бо доза каккаш черле алдырбас, бараан саарылгазының планын күүсеткен мен дээр, а чогум көдээ ажыл-агый продуктуларын белеткеп алырының планын канчаар күүседип турарын шуут ыыттавас.

Белеткелдер планын чүгле 30 хуу күүсеткен чүве төлээде, ам чугаалаар чүве кайда боор ийик. Мал ажылының продуктуларын, өлүк, алгы-кеш болгаш өске-даа чүүлдерни кооперацияга дужаап киргеннерни бараанчыдары-биле көрдүнген чугула барааннар — сапог идик, паалыңныг савалар, стол шывыглары дээн ышкаш чүүлдер Иван Романовичиниң тала-дугайларының колдуунуң адаанче кирип турар болганда белеткелдер планы канчаар күүсетиннер боор.

Моон алгаш көөрге, Иван Романович он талакы холу-биле редакцияга харыы чагаазын бижээш, солагай холу-биле ховар бараанларны улуг-улуг аадаңнарга бөле шарааш бодунуң чоок болгаш эргим угбалары Зайцева, Дежнева сугларынче сунуп алган:—чүгле силерге, оон ыңай чок,—деп сымыраны аарак караан баскылап турулларга баштаар черниң даргазы-биле демгилернің аразында нүүрү кылыннап-ла турар, а белеткелдер планы күүсетинместеп-ле турар мындыг боор чүве ышкажыл.

Илби көргүскен цирк жонглёру дег шак ындыг аваңгыр садыглаашкынга бүрүн бердинипкеш, Березкин 1950 чылдың эрте хона бергенин безин билбейн калган. Сарыг-Септиң чурттакчы чоннары, бир дугаар ээлчегде Каа-Хемниң хуучулары ам удавас болур хуучулар хуралындан совет садыгның принцивин каржызы-биле үреп турар ол оптуг кажар жонглёрну кооперацияның сценазындан чайладыптар боор деп күзел-биле манап турарлар.

Ынчаарга, оон хамык четпестерин илередип буруу шапкан документиниң адаанга атты редакцияга чоруткан харыыда ышкаш ол боду эвес, а Каа-Хемниң хереглекчилер ниитилелиниң хуучулары салыр апаар тур.

И. ЖАРОВ.

Механизатор каадырларны белеткээри МТС-тиң чугула сорулгазы

Бай-Хаактың машина-трактор станциязы 1950 көдээ ажыл-агый чылында механизатор каадырларны улуг четпестерлиг белеткээн.

Трактористер, прицепщиктер болгаш мергежилдиг комбайннёрлар чедишпейн турган. Чаа техниктиг каадырларны белеткээр сорулга-биле МТС бо чылын трактористер курзун ажыткан. „Кызыл партизан", „Сталинчы орук" болгаш өске-даа колхозтар курсче өң эки колхозчуларны чоруткан. „Кызыл партизан" колхозтан келген курсантылар Н. Борбак-оол, А. Лысков, И. Пустозеров, Будённый аттыг колхозтан келген А. Попов олар үлегерлиг курсантылар болуп, кончуг эки өөренип турарлар

Бо чугула ажылды организастаарынга МТС-тиң администрациязы болгаш чамдык колхозтарның баштаар черлери харыысалга чок чорукту көргүскен. Трактористер курзу бодунуң ажылын улуг озалдаашкын-биле эгелээн. „Чаа орук", „Революцияның чалбыыжы", база Сталин аттыг көдээ ажыл-агый артельдериниң баштаар черлери курсче кижилер чорударынга кончуг харыысалга чок болган. „Чаа орук" болгаш „Революцияның чалбыыжы" колхозтардан келген курсантылар багай өөренип турар. Эш Никитин даргалаан, улгатыр катышкан Сталин аттыг колхозтан келген курсантылар кедергей багай өөренип турар.

Курстуң 32 дыңнакчыларының иштинде үндезин чондан 12 кижи бар турбужа теориялыг кичээлдерни мергежилдиг очулга чокка эртирип турар. МТС-тиң администрациязы тускай очулдурукчуну шилип албаан, ёзу барымдаалап бир трактористи томуйлап каан. А, ол тракторист тодаргай очулга берип шыдавайн турарындан кичээлдерге номчутунган лекцияларны тыва курсантылар ханызы-биле шиңгээдип ап шыдавайн турар. Курстуң башкылары кичээлдерни өренгей ёзу-биле солун эвес эртирип, кичээлдерге баш бурунгаар белеткел чок, конспект чок келип, чамдыкта теория талазы-биле улуг алдагдалдарны үндүрүп турар.

Курсантылар эрткен кичээлдерни эки шиңгээдип алырынга дузалаар хире көскү өөредилге хереклелдери чок. МТС-тиң инженер-техниктиг ажылдакчылары болгаш көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглери эртем техниктиг темалар биле холбашкан лекцияларны курска номчувайн турар. Политиктиг белеткел талазы-биле кичээлдерни идея политика талазы биле куду деннелге эртирип турар.

МТС-тиң администрациязы болгаш районнуң көдээ ажыл-агый килдизи трактористер курсунуң кичээлдерин экижидеринче кичээнгей салза чогуур.

С. ТУШКОВ.

Электри станциязын дооза-рынче сагыш салыр

Областың коммунал ажыл-агый черинің чанында «Энергосантехмонтаж» организациязы Өвүр районунуң төвү—Хандагайты суурга электри станциязын тургузары-биле 1949 чылда-ла дыка хөй акша-хөреңгини алган турган. Ындыг болза-даа, ол организацияның ажылының кошкаандан ам бо үеге чедир электри станциязы четче тургустунмаан болгаш ажыглалда кирбээн.

Электри станциязының моторун эккеп алган, суурнуң кудумчузунда адагаштарын кадаан болгаш оларны дамчыштыр демир удазыннарны шөйүп кылган. Ындыг болза-даа, 1950 чылдың дургузунда станция ажыглалга кирип шыдаваан. Ам 1951 чылда электри станциязы ажыглалга кирер бе деп айтырыг салдынып турар.

А. ОЙДУП.

Колхоз машиназынын эдилелин камнаар херек

Кызылдың көдээ районунуң «Совет Тыва» колхозунда чаа автомашина бар. Ол машинаны оон чолаачызы кам-хайыра чокка эдилээнинден дыка үрелген. Ноябрь айда эш Черноусов бодунуң амы-хуу чоруун кылып, ол машина-биле Бии-Хем районнуң Өөк суурунга чораан, ол үеде чорукка чораан машинаның мотору аккумлятору дыка үрелген. Оон чолаачызы турган И. Потылицын машинаның хамык херекселдерин алгаш, Кызылче чоруткан.

Чолаачы И. Потылицын машина херекселдерин базааргa саткаш, оон өртээ акшаны бодунга шиңгээдип алган. Ам ол чолаачы бодунуң чурум чок аажы-чоруу-биле араганың айыылыга алыскаш, үлегер көрүш чок багай чорукка таварышкан. Бо үеде колхозтуң машиназы ажыглал чок, үрелик хевээр туруп берген. Машинаны үрээн кижилерден оон чогуур төлевирин колхозка эгитирип алыры улуг негетинип турар. Моон соңгаар колхозтуң ниити өнчү-хөреңгизин карак огу дег камгалаар дугайында колхозтуң башкаар чери болгаш оон кежигүннери кичээнгейни дыңзыдар ужурлуг.

М. КӨРГЕН-ООЛ.

Оорларны шииткен

Чоокта чаа Сүт-Хөл районнуң Алдан-Маадыр сумузунуң сууру—Бажың-Шөлге районнуң улус суунуң ажык суд чорудулгазы болган. Аңаа бөлүк оорларның хереэн көрүп шииткен. Доңган Сендажы болгаш Моңгуш Экер-оол хамаатыларның хуу-өнчүзүнге халдап, олар бир инекти, 2089 рубль түңнүг эт-хөреңгилерни оорлааннар. Ол ышкаш Ооржак Дүпчүң биле Ондар Конзакпан олар бир инек, Моңгуш Кочаа «Ленинчи комсомол» колхозтуң кежигүнү С. Шодук-оолдуң бир аъдын оорлаан болганнар.

Оор херек үүлгеткен Доңгак Сендажыны, Моңгуш Экер-оолду ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң 1947 чылдың июль 4-те үндүрген Чергыныга үндезилээш, районнуң улус суду—оларның кайызын-даа 10 чылда эдип-чазаар күш-ажыл лагеринге хоругдап шииткен. Ооржак Дүпшүңну, Ондар Конзакпанны 8 чылда база оор херек кылган Моңгуш Кочааны 6 чылда эдип-чазаар күш-ажыл лагеринге хоругдап шииткен.

А. ДОПЧАА

Вильгельм Пиктиң 75 хар харлаанынга таварыштыр Берлинге болган байырлыг хурал

БЕРЛИН, январь 3. (СЭТА). Германияның демократтыг республиказының президентизи, Германияның социалистиг чаңгыс-эптиг партиязының даргазы, Германияның ажылчы чоннарының баштыңчызы Вильгельм Пиктиң 75 хар харлаанынга таварыштыр Берлинге байырлыг хурал болган. Германияның найсылалында байырлалдың ёзузу-биле каастап шимеп каан улуг спорт залынга герман улустуң хөй санныг төлээлекчилери, Германияның демократтыг республиказының чазааның кежигүннери, депутаттар, Берлинниң үлетпүр бүдүрүлгелериниң ажылчын, албан-хаакчыттары, уран-чүүлдүң, эртемниң болгаш культураның ажылдакчылары, бүдүрүлгениң идепкейлиглери, ажылчы, тараачыннарның төлээлекчилери, Германияның социалистиг чаңгыс-эптиг партиязының кежигүннери, өске-даа политиктиг партияларның болгаш массалыг организацияларның төлээлекчилери чыылган.

Президент Пик, СЧЭП политбюро кежигүннери найыралдыг чурттарның чазак төлээлериниң кежигүннери болгаш акы-дуңма партияларның кежигүннери президиумга көстүп кээрге хуралдың киржикчилери изии-биле уткааннар.

Германияның демократтыг республиказының премьер-министри Отто Гротеволь хуралды ажыктан.

Совет чазактың төлээлеринге, Кыдат улус республиканың, Польшаның, Чехословакияның, Венгрияның, Румынияның, Болгарияның, Албанияның төлээлеринге, Англияның, Францияның, Италияның, Австрияның, Грециянның, Испаниянның, Данияның коммунистиг партияларының төлээлеринге үзүлбес, диңмиттиг адыш часкаашкыннары-биле митингинин киржикчилери байыр чедирген.

Гротевольдиң эге сөзүнүң соонда премьер-министрниң оралакчызы болгаш СЧЭП чиңгине секретари Ульбрихтиге сөс берген.

Вильгельм Пиктиң төрүтүнген хүнүнден бээр 75 хар харлаанының байырлалы болза, бүгү улустуң байырлалы болган деп Ульбрихт айыткан. Германияның төөгүзүнде президентини кажан-даа улус мынчаар байырлап, кызыгаар чок ынакшылын болгаш идегелин илередип турбаан. Немецтиң ажылчын аңгызының баштыңчызы, социал-демократтыг болгаш коммунистиг ийи ажылчын партияларны Германияның социалистиг чаңгыс-эптиг партиязы кылдыр катыштырганының организакчызы Вильгельм Пиктиң улуг алдар хавыяалыын демдеглевишаан, Германияның республиказының тайбың тургузуушкун талазы-биле улуг чедиишкиннерин Ульбрихт айыткан.

Бүгү залдың диңмиттиг адыш часкаашкыннарының болгаш байырлыг ураааларның адаа-биле Германияның социалистиг чаңгыс-эптиг партиязынга алдар болдурган, Вильгельм Пиктиң алдары болдурган, герман улустуң эң эжи И. В. Сталинның алдары болдурган йөрээл биле Ульбрихт сөзүн доскан.

Оон соонда демократтыг тараачын эвилелиниң даргазы, премьер-министрниң оралакчызы Отто Нушке, Либераль-демократтыг партияның даргазының оралакчызы, министр Хаман, национал-домократтыг партияның даргазының оралакчызы Винценц Мюллер, демократтыг-тараачын партияның даргазы Эрнст Гольденбаум, хостуг немец аныяктар эвилелиниң болгаш демократтыг херээженнер эвилелиниң төлээлекчилери байыр чедирип чүве чугаалаанар.

Оон соонда даштыкы төлээлерниң байырлыг чугаалары эгелээн. Совет чазак төлээлериниң баштыңы В. В. Кузнецовка бир дугаарында сөс берген. Үргүлчү-ле үзе кирип турар адыш часкаашкыннарының аразынга бодунуң чугаазынга В. В. Кузнецовтуң чугаалааны болза:

Совет Эвилелиниң чазааның болгаш Бүгү-эвилелдиң коммунистиг партиязының Төп Комитединиң мурнундан, совет чазактың баштыңы болгаш бистиң партиявыстың баштыңчызы улуг Сталинның мурнундан, совет улустуң мурнундан Дээрги президент, Силерниң алдарлыг амыдыралыңарның 75 хар харлаанын таварыштыр ССРЭ-ниң төлээлери Силерге үүректиң ханызындан байыр чедирип тур.

Силер — Европаның төөгүзүнге эргилдениң үези болган Германияның демократтыг республиказының бир дугаар президентизи Силер.

Баштыңы Силер болуп турарыңар, Германияның аныяк демократтыг республиказы бодунуң туруп келгениниң үезинде демократтыг Германия күрүненің тургузуушкунунда, эконом болгаш культураның хөгжүлдезинде улуг чедиишкиннерни чеьдип алган. Германияның демократтыг республиказының чедиишкиннери чаңгыс эптиг, хамаарышпас, демократтыг болгаш тайбыңга ынакшылдыг Германия дээш демиселче бүгү немец улусту сорук киирип турар.

Тайбыңга ынакшылдыг өске күрүнелер-биле найыралдыг харылзааны тудуп турар болгаш тайбыңче үүткүп турар Германияның демократтыг республиказының Европаның төвүнде тургустунганы болза, тайбыңның болгаш бүгү делегейниң айыыл чок чоруунуң күчүлүг фактору болуп турар.

Дайын кыпсыкчыларының кем-буруулуг үүлгедиинге харыы кылдыр немец улус национал фронтунуң тугунуң адаа-биле Германияны катыштырары дээш, дүрген болгаш шынчы тайбың хереэ дээш, бүгү делегейге тайбыңны быжыглаары дээш демиселди күштелдирип турар. Бо бүгүге немец улус долу чедиишкинниг болурун тайбыңга ынакшылдыг бүгү улустар күзеп турар.

Германияның коммунистиг партиязычың шылгарангай баштыңчызы Эрнст Тельман биле кады Силер немец улустуң амыдыралының эң-не аар-берге үезинде ажылчы чоннуң хереэ дээш демиселге чартык-чүс чыл ажыг үеде бодуңарның амыдыралыңарны белген Силер, Германияның ажылчын аңгызының болгаш бүгү-ле депшилгелиг лагериниң баштыңынга туруп, герман империализмниң агрессчи күштеринге; гитлержи эргечагыргага удур оларның демиселинге, немец улустуң хосталгазы дээш база өске улустар биле найыралдыг харылзаа дээш туржуп келген Силер.

Германияның ажылчын аңгызының чаңгыс эви дээш силерниң демиселиңерниң үнелеп четпес дуржулгазы, марксизм-ленинизмниң улуг идеяларынга Силерниң кызыгаар чок бердингениңер бүгү ниитиниң хүндүлелин болгаш герман улустуң ынакшылын Силерге хандырган, Германияның депшилгелиг күштериниң баштыңынга Германияның бир дугаар демократтыг күрүнезиниң баштыңынга Силерни тургускан. Силерниң адыңар болза, чаңгыс эптиг, тайбыңга ынакшылдыг, демократтыг Германия күрүнени тургузары дээш улам ыңайгы демиселче Германияның бүгү ажылчы чоннарын болгаш ажылчын аңгызын сорук киирип турар, тайбыңның, демократияның болгаш социализмниң бүгү-ле дайзыннарынга удур Силерниң могаг-шылаг чок демиселиңер дугайын совет улус эки билир. Тайбыңның болгаш улустарның айыыл чок чоруунуң хереэ дээш, герман улус болгаш Совет Эвилелиниң улустарының аразында найыралдыг харылзааларны быжыглаары дээш шылгатынган болгаш туруштуг демиселчини совет улус Силерниң нүүрүңерде көрүп турар.

Советтиң төлээлери Силерниң алдарлыг 75 хар харлааныңарның хүнүнде Силерге үүректиң ханызындан байыр чедирер база герман улустуң чаагай чоруунга болгаш чечектелиринге үр чылдарда чурттаарыңарны Силерге күзээр өөрүшкүлүг болган.

Чаңгыс эптиг, хамаарышпас, демократтыг, хосталгага ынакшылдыг Германия дээш демиселге моон-даа соңгаар чедиишкиннерлиг болурун Совет Эвилелиниң төлээлери дээрги президент Силерге болгаш бүгү герман улуска күзеп тур.

Германияның демократтыг республиказы болгаш оон президентизи Вильгельм Пик делгерезин!

Герман улус биле Совет Эвилелиниң улустарының аразында найырал делгерезин!

Улустуң Төп чазааның болгаш Кыдаттың коммунистиг партиязының Төп Комитединиң мурнундан Кыдат улус республиканың дипломаттыг миссиязының баштыңы Цзы Пын-фей байыр чедиргеш, тайбың дээш, чурттуң чаңгыс эви болгаш демократия дээш демиселдиң хереэнге Вильгельм Пиктиң алдар-хавыяалыг болганын онзалап демдеглээн.

Ол ышкаш Польша республиканың министрлер төвүлелиниң даргазының оралакчызы болгаш польшаның катышкан ажылчын партиязының политбюро кежигүнү Завадский, Чехословак республиканың күрүненің план эргелелиниң даргазы Доланский болгаш даштыкы төлээлерниң оске-даа удуртукчулары Вильгельм Пикке байыр чедирген.

Германияның демократтыг республиказының президентизи Пикке Күш-ажыл дың Маадыры деп атты тыпсыр дугайында шиитпирни Германияның демократтыг республиказының премьер-министри Отто Гротеволь дыңнаткан.

Хуралдың соонда Вильгельм Пик харыы сөзү-биле чүве чугаалаан.

Коммунистерниң чагаазы

Улуг эвес чогаал бар, ынчалза-даа оон арын бүрүзү ону номчаан кижи аңаа-ла номчуп эрте бээри берге, ол хире чидиг чырыткыланчак болуп турар. Ол ындыг бичии номчугаштарга «Атырып өлүрткен француз коммунистерниң чагаазы» деп үндүрүлге хамааржыр. Ол чагааларның одуругжугаш бүрүзү маадырлыг чорук-биле долдунган, арын бүрүзү кижини середип турар. Францияның патриоттары боттарының амыдыралын Төрээн чуртунуң хосталгазы дээш бергеннер. Ынчалза-даа олар амыдыралындан чарлырда шынныг херектиң тиилелгезинге бүзүрелдиг артып турганнар. Бодунуң төрээн чуртунуң хостуг болгаш хамаарышпас чоруунга кызыгаар чок ынакшылдыг, улустуң алызындан шынчы оолдары болур француз коммунистер фашистит дээрбечилерниң араатанзыг аажылаашкынының арнының мурнунга безин дөмей-ле мурнуку хевээр-ле чырыткылыг келир үе дээш, коммунизм дээш дайзыннарга удур демиселче тура-соруктуң эгээртинмес күжү-биле долдунган турганнар.

Коммунистиг партияның кежигүннериниң болгаш комсомолчуларның өлүмнүң мурнуу чарыында, изиг хан-биле бижээн кыска одуругжугаштары шуптула чүвелерниң дугайын:—большевик партияга, бүгү-ле бурунгаар депшилгелиг кижи төрелгетенниң ынак баштыңчызы эш Сталинга кызыгаар чок ынакшылының дугайын чугаалап турган. Олар бичии уругларынга, дайынчы сурукчуларынга, кадайларынга болгаш төрээннеринге изиг ынакшылдыын чугаалап турганнар.

Гитлерлиг эжелекчилерниң Францияны эжелеп турганының үезинде Франциянның коммунистиг партиязы болза, бодунуң улузунуң эрге-ажының турушту-биле камгалап турган карачаңгыс маадырлыг күш болуп турган. Төрээн чуртунуң хамаарышпас чоруун камгалаашаан, француз улустуң иштики болгаш даштыкы дайзыннарынга удур демисешпишаан, коммунистер улуг аарберге когаралдарга таваржып турганнар. Дайынның мурнунда-ла француз чазак Деладье оон сатыныкчы чорудулгазын сойгалап илереди бээринден корткаш, компартияны хоойлудан дашкаар деп чарлаан болгаш компартияның төп органы «Юманите» солунну хаапкаапкан. Коммунистерни тудуп хоругдап болгаш судка берип эгелээн. Ынчалзажок террор болгаш кадыг-дошкун репрессия турган-даа болза, компартия чажыт байдалче кирип, демиселди организастыы-биле чорудуп үргүлчүлеп турган. 1940 чылда Францияга дайын талазыбиле чылча-шаптырыышкынның айыылы диргели берген турда, компартияның Төп Комитеди чазакка төрээн чурттуң тынын алырын айтып, улустуң ополчениезин организастап, немец эжелекчилер-биле дайынны национал-хосталганың характерлиг болдурарын айыткан. Ынчалза-даа сатыныкчы француз чазак улус чоннуң эвес, харын улуг буржуазияның эрге-ажының камгалап, ол саналды ойталап каапкан. Ынчаар орта француз коммунистер хосталганың, хамаарышпас чоруктуң болгаш чурттуң катап төрүлгезиниң фронтузун тургусканнар. Оларның иштинден дыка хөй нацистерге болгаш вишичилерге удур демисежип турган өлгеннер, ынчалза-даа оларның орнунга өске чүс-чүс кижилер туруп алганнар. Немец-фашистиг эжелекчилерге удур удурланыышкынның дайынчы шимчээшкини шак ынчаар тургустунган. Гитлерлиг Германияның тиилетирбезиниң дугайында тоожуну чылча-шапкан Совет Армияның чедиишкиннери удурланыжылганың француз шимчээшкининге күштерни болгаш энергияны киирип турган. Коммунистерге удур калчаалыг кадыг-дошкун террорунуң онза хоойлуларын хереглеп турганда-да болза, француз коммунистер быжыг туруштуу-биле демисежип турганнар. Кара бажыңнарда хоругдаткан француз коммунистерни чазак «тутурганнар» деп санап турган. Патриоттарны чок кылырынга ону немец эжелекчилер калбаа-биле ажыглап турганнар. Олар «тутурганнарны» бөлүк бөлүү-биле боолап каап турганнар. «Тутурганнар» бөлүктериниң бирээзинге «Юманите» солуннуң редактору—Габриэль турган. Ол бодунуң бүгү амыдыралын ажылчын аңгызының хереэ дээш демиселге берген. Габриэль эң берге шылгалдаларның шактарында безин тиилелгеге чигзинмейн турган. Өлүрүнүң мурнуу чарыындагы чагаазынга Габриэль Периниң бижээни болза:

«Бодумнуң бүгү амыдыралымчы бараалгаткан ол идеалга мээң шынчымны мээң өңнүктерим билгейлер-аан; мээң Франция чурттазын дээш өлүп турарымны мээң ада-чурттугларым билгейлер-аан. Мен бодумну сөөлгү удаа хынадым. Мээң сеткил-сагыжым тап-таваар. Бүгүдеге мынчаар чугаалаарыңарны күзеп тур мен: бир эвес мен база дагын чурттап эгелээр болган болзумза,база-ла олла оруктап чоруур ийик мен. Коммунизм—ол дээрге, өртемчейниң чалыы назыны-дыр, коммунизм—чечектелиишкинниг келир үени белеткеп турар. Ынчангаш, ол чечектелиишкинниг келир үени белеткээр дээш өлүп турарым ол».

Францияның коммунистиг партиязының политбюрозунуң кежигүнү, Совет Эвилелиниң чалбыыштыг өңнүү Пьер Семарны дээрбечилер ол өскерлип ырбаар чорукче чайгылар чадавас боор деп бодап, оралдашканнар. Ынчалза-даа чүү-даа болбаан. Пьер Семар туюлунга чедир быжыг туруштуг болган. Бодунуң эштеринге болгаш ажылчыннарга оон бижээни болза:

«Мен өлүмнү тап-таваар манап тур мен. Коммунистер болза, патриоттар ышкаш, революционерлер ышкаш өлүр деп чүвени мээң шаажылакчыларымга көргүзейн. Мээң сөөлгү бодалдарым мээң сурукчуларым силерге, бистиң улуг партиявыстың бүгү кежигүннеринге бүгү француз патриоттарга, Кызыл Армияның маадырлыг демиселчилеринге болгаш улуг Сталинга хамааржып турар. Мен дайзынга удур оларның тиилелгезинге болгаш Францияның хосталырынга бүзүревишаан өлүп тур мен».

Дайынның чылдарында гитлерлиг эжелекчилерге болгаш сатыныкчы петенчи-лавалчи чазакка удур демиселге 75 муң француз коммунистер өлген. Ол дээрге, дайзыннарга эптеш чок, улустуң коммунистиг партияның бердинген оолдары—эрес дидим маадырлар-дыр.

Компартияның ТК-зының кежигүнү, адыгжыларның болгаш партизаннарның отрядтар катыжылгазының командири—1942 чылда атырып өлүрткен Анре Ребверниң бижээни болза:

«...Бир эвес мен бодумнуң бүгү-ле угаан-бодал болгаш мага-бот күштеримни хевээр артырып, бир эвес аарыглыг бакчүдек байдалга дүжүп бербейн турар болзумза,—ол талазы-биле мен мээң бүзүретирип турарым коммунистиг партияга, Ленин — Сталинның сайзыраткаңы марксизмниң тиилелгезинге мээң бүзүреп турарымга өөрүшкү хүлээлгем ол—дур».

Француз комсомолдуң удуртукчуларының бирээзи, 1943 чылдың сентябрьде бооладып өлүрткен маадырлыг кыс Жюльен Апьонуң өлүм мурнунда бижээни болза:

«Францияның коммунистиг улуг партиязынга, алдарлыг француз комсомолга»—«бир каш хонгаш мени азып өлүрерлер. Коммунистиг улуг партияга бодумнуң ынакшылымның дугайын база катап чугаалаарын өлүм мурнуу чарыында күзеп тур мен. Мени мээң улузумга ажык-дузалыг болдуруп, мени чырыдып болгаш билиглер-биле силерниң чепсеглеп кааныңар дээш партия сеңээ, четирдим, комсомол сеңээ, четирдим. Коммунистиг партияның ачызында мээң амыдыралым халас барбаан. Дайынны болгаш түреңги чорукту төрүтүндүрүп турар капиталистиг тургузугну узуткаарынга бодумнуң бүгү күжүм-биле деткимче көргүзерин мен Ленин—Сталинның улуг партиязынга кирген хүнүмден бээр ханы сеткил-сагыш-биле көрүп келген мен».

Француз улустуң маадырлыг оолдары астырып өлүртүүшкүнче чоруп тургаш, боттарының көрүжүнүң уун социализмниң улуг чуртунче, дайзынның чилчиин үзүп, чылча-шаап чок кылган мадырлыг Совет Армияже углай көрүп чораанна.

1943 чылдың июньде 21 харлыында бажын кестирген Луи Кароннуң бижээни болза:

«Европаның тынын алыр дээш, Францияның болгаш фашистиг калчаа дерзиилерге кулдандырган бүгү улустарның хосталгазы дээш боттарының ханын төп, кижи төрелгетенниң төөгүзүнде чижеглээр чүве чок маадырлыг демиселди ийи чылдың иштинде чорудуп турар бистиң эрес-маадыр орус эштериниске бүгү-ле күштериңер-биле, бүгү-ле арганар-биле дузалажыңар».

Атырып өлүрткен француз коммунистерниң бүгү-ле чагааларында амыдырал бадыткалдыг күш канчаар-даа аажок улуг. Ажылчын металлист Морис Лакаэтиң бижээни болза:

«Амыдырал кайгамчык чаагай болур... Ынчалза-даа ону дээш тулчур херек, тулчурда шыдамыкай тулчур херек, тиилелгениң нүүрү дээш чүнүң-даа талазы-биле когараарын билир херек».

Коргунчуг гитлерлиг шаажылалга тургаш оон бижээни болза:

«Бис эрткен үениң дугайын чугаалап тур бис, ынчалза-даа чоокшулап олурар болгаш чигзиниг чок чеьдип келир чырыткылыг келир үениң дугайын база чугаалап тур бис».

Атырып өлүрткен француз коммунистерниң чагаалары—ол дээрге төөгүлүг документилер, ол дээрге кижи ажытанның документилери-дир. Ол чагаалар болза, делегейниң ийи дугаар дайынының чылдарында болуп турганы ышкаш бо хүн база бодунуң хосталгазы болгаш хамаарышпас чоруу дээш дайынның англи-америк кыпсыкчыларынга удур чүгле Францияның эвес, харын бүгү-ле маадырлыы-биле демисежип турар хосталгага болгаш тайбыңга ынакшылдыг бүгү-ле улустарны сорук киирип, мобилизастап турар.

Атырып өлүрткен француз коммунистерниң чагаазы Францияны АКШ-тың колониязы кылдыр хуулдурарын оралдажып турар француз болгаш өске-даа чер чурттуг империалистерни, база оларның деггольчу болгаш барыын социалисчи агентуразын сойгалап илередип турар. Француз улустуң ырбаан сатыныкчылары долларга сатынып, компартияны базарын кайы-даа хире оралдажып турза, Францияның компартиязы хүн келген тудум-на өзүп, быжыгып турар. Ам оон хүрээлеңинде ийи миллион ажыг кежигүннер бар. Ол—француз улустуң эргеажыының камгалалында турар карачаңгыс партия-дыр.

Атырып өлүрткен француз коммунистерниң буянныг чаагай үннери дайынның чылдарында ышкаш бо хүн база-ла келир үениң чырыткылыг идеязы дээш, коммунизм дээш демиселче кыйгырып турар. Черчилльдер болгаш трумэннер атомнуг бомба-биле кайы-даа хире кыжанып турза, дайын болбас, дайынны тайбың тиилээр, чер-делегейниң кырынга коммунизм чугаа чок болур.

С. ФАТЕЕВ.

Тайбың дээш, ажылчы чоннарның калбак массаларының эрге-ажыктары дээш демиселге

(„Быжыг тайбың дээш, улус демократиязы дээш!“ деп солуннуң арыннарында)

«Быжыг тайбың дээш, улус демократиязы дээш!» деп солуннуң ээлчеглиг дугаары Бухарестиге үнген.

Солуннуң мурнуку үүлү коммунистиг партияларның, партия эге организацияларының ажылының талазы-биле айтырыгларны бижип турар. Солун болза, бүгү-ле коммунистиг партияларга ВКП(б)-ниң организастыг дуржулгазының чугула ужур-дузазын демдеглеп турар болгаш эге организацияларны быжыглаар талазы-биле ээлчеглиг сорулгаларны көдүрүп турар.

Бир дугаар арында тайбың дээш демисел дугайында информастыг дыңнадыгны болгаш «агрессорларның сүлчээзи» деп редакцияның үүлүн парлап турар. Бо үүлде чугаалап турары болза, Трумэн болгаш Эттлиниң төвүлел хуралының парлап үндүрген түңнелиниң дугайында дыңнадыгда көргүзүп турары деп сөөлгү болуушкуннардан кандыг-даа чижектерни америк-англи агрессорлар көрбейн турарлар: олар Кореяда боттарының өскүткен дайынын үүгле күзевейн турар эвес, а харын ол идегел чок авантюраны уламчылаар деп дугуржуп ап турарлар.

Солуннуң оон ыңай бижип турары болза: «вашингтон сүлчээзиниң агрессчи характери Тайван ортулуктуң дугайында дугуржулгазында илергейлетинип турар. Кыдаттың девискээринге хөй үс чылдардан бээр хамааржып турган ол черни эжелеп алган АКШ-тың каржы болгаш турамык чорудулгазын Англияның лейбористиг чазаа үүлдүг деп көрүп турар».

Редакцияның үүлүнүң түңнелинде солуннуң бижип турары болза: «Трумэн болгаш Эттли боттарының агрессчи сүлчээзи-биле делегейниң улустарынга өштүг кыйгырыгны салган. Улустарның тайбыңга ынак күзел соруу, оларның амыдырал бадыткалдыг үүткүлдеринге Трумэн болгаш Эттли удур туруп турарлар. Олар улустарның хосталгазынга болгаш хамаарышпас чоруунга удур араатанзыг походтуң программазын, делегейниң чаа дайынының белеткелиниң программазын удур салып турарлар. Азияга агрессияны улам ыңай күштелдиргени болгаш Европага боо-чепсектер бүдүрериниң сүрүүшкүнүн АКШ-тың башкарыкчы болүктери сула салган шериг калчааралынга болгаш америк садыгжыларны бедик кончаалыг шериг-ниң пушкаларының чагыгларын хандырарынга ажыглан турарлар. Агрессорларның вашингтон сүлчээзинге улустарның харыызы-биле тайбың болгаш бүгү-ниитиниң айыыл чок чоруу дээш демиселдиң улам ыңай күштелиишкини болур».

Францияның коммунистиг партиязының Төп Комитединиң кежигүнү **Жан Пронто** «Францияның улузу террорнуң ёзу-чурумунга болгаш фашистиг каржы хемчеглерге удур демисежип турар» деп үүлүнге айтып турары болза, улустуң шимчээшкининиң хөгжүлдезинден болгаш улус массаларның бүгү улам-на өзүп турар политиктиг медерелинден кортпушаан, америк империалистер боттарының француз агентилели чуртту дайын байдалынга тургузарын болгаш фашисчыдарын күштелдиринге драконнарның хемчеглерин хүлээп алырын негеп турар.

Фашисчыдылганың политиказын Франция бир дугаар ээлчегде улуг-улуг экономнуг ажыл соксадыышкыннарында удур (баш бурунгаар чарлап турар, үүл дизе, ол ажыл соксадыышкыннары «тура-халыышкын» хевирлиг болуп турар) кадыг дошкун хемчеглерни чорудуп турары-биле болгаш профэвилел организацияларынга башкаланыышкын-биле илергейлетинер. Ол болза, ооң авторларының бодалы-биле алырга, ВКТ-ны узуткаарынга болгаш Францияның ажылчын шимчээшкинин базарынга белеткээн турар ужурлуг деп бижип турар. Политиктиг байдалдың талазы-биле муниципиалдыг болгаш контональдыг сорулгаларның бадылаашкынының түңнелиниң нүүлдээшкинниг соңгулда дүрүмнеринде мөөңнээн турган, а ол ышкаш республиканың совединге соңгулдалар ындыг болуп турар. Күрүне бараан болукчулары, профессорлар, эртемдээннер, улуг физик Фредерик Жолио-Кюри ышкаш эртемдээннер болза, демократтар болганы-биле ажылдан үндүр сывыртып турарлар. База ол ышкаш хөй-хөй мэрлер болгаш кол чөвүлекчилер-коммунистер эрге дужаал талазы-биле холушкак болуп турар. Депутат коммунистерниң дээп болбас парламент эргезин казыырының дугайында 120 ажыг негелделерни көдүрүп үндүрген турган. Ооң-биле чергелештир келдерелди чорутпушаан гитлерги эжелекчилер-биле кады ажылдап турган фашистерни кара-бажыңдан хостадып турар. Адактың сөөлүнде Национал хурал баык хоолуну реакционерлерниң хөй кезии хүлээп алган, ол полицияның чепсектиг отрядтарының деткимчези-биле ажылдап кылдынган турган. Ону тайбың дээш демиселчилер шериг трибуналының судунга дамчыдып бээр.

Кадыг хемчеглерниң ол политиказын чорутканының түңнелинде францияның чазаа полицейжи апараттың үзүктел чокка өзеринге ооргаланып турар. 1950 чылда полицейжилерниң саны 150 муң кижи четкен. Армия улустан шаг үргүлчүде аңгылатынган кадыг хемчеглерни боттандырарынга полиция биле кады шаг үргүлчү ажыгладып турар. Ооң-биле кады эрге-чагырыкчыларның кады чорудулгазы-биле кады террорлуг чорудулгага тускайлап тургускан чепсектиг фашист отрядтарны РПФ (деголлчуларның партиязын) тургузуп турар.

«Кадыг хемчеглер болгаш шеригниң база демократияга удур сула салган пропаганда турбужа, сөөлгү үеде политиктиг чамдык соңгулдалар, ол ышкаш страхованиениң тускай органнарынга, бүдүрүлге комитеттеринге болгаш өскедаа черлерге болгулаан соңгулдалар болза **компартия болгаш ВКТ** (Күш-ажылдың Бүгү-ниити конфедерациязы) **үзүктел чокка өзер, а массаларга оларның хамаарылгазы база өзер**— деп Жан Пронто бижип турар.

Фашизмге удур демиселге компартиянның чиңгине секретари Морис Торезтин удуртулгазы-биле Францияның ажылчы чону улуг дуржулганы тып алганнар. Олар билирлер, үүл дизе, дайынның бүгү-ле согуушкуннарынга доп-дораан болгаш шиитпирлии-биле харыылаары эргежок чугула».

Декабрьниң 28—30-де АКШ-тың компартиязының национал комитеди съездиниң хүн айтырыының бүгү кол-кол айтырыгларының талазы-биле резолюциялар төлевилелин парлаан. Парлап үндүрген резолюцияларның төлевилелиниң допчу утка-шынарын солун бижип турар.

«Резолюцияның төлевилелинде «дайын айыылының өзүлдези болгаш тайбың дээш демисел» деп үүлде Кореяда америк интервенцияны буруудадып турар. Ооң-биле чергелештир айтып турары болза, Совет Эвилелинге удур дайынче америк империалистер үүктүп турар «чүге дизе, бүгү делегейни чаалап болгаш чагырып алыр дээн оларның угаан чок планнарының оруунда ССРЭ-ниң тайбың политиказы туруп турар».

Резолюцияның төлевилелинде америк улустуң амыдыралынга Уолл-стриттиң монополистери дайынны өскүткениниң баык хамаарылганы демдеглеп турар «тайбың дээш демисел болза, ам бо үениң төөгүлүг бүгү үе-чадазынга төп, бир дугаар чергениң сорулгазы» деп түңнелди кылып турар. Бистиң чуртувустуң келир үези, бистиң улустуң чаагайжылгазы ол демиселдиң чоруп турарындан хамааржып турар... Бистиң партиявыстың ажылчын бүрүзүнге өгбүлези болгаш чурт кымга эргим болдур ооң ыдыктыг хүлээлгези болза, делегейниң үш дугаар дайынын болдурбас дээш демисел болур».

Төлевилелде демдеглеп турары болза, тайбыңга күштүг үүткүл америк улуста бар болуп турза-даа, АКШ-тың тайбың дээш калбак болгаш организастыг шимчээшкин ам-даа чок болуп турар. Өске чурттардан АКШ-тың ол хожудаашкыннарының чылдагаанларының анализинге үндезилээш, тайбың дээш чогумчалыг шимчээшкинни калбартыр талазы-биле тодаргай хемчеглерни көдүрүп үндүрүп турар. Ол программаның үндезининде адаандан өрү чаңгыс фронтуның бүгү күштерин тургузуп, бүдүрүлде, профэвилелдерге, массалыг организацияларга тайбың талалакчыларының комитедин тургузуп турар, база Совет Эвилелиниң тайбың политиказының эң экизи-биле тайылбырлап таныштырар болгаш социал-демократтарның болгаш профэвилел бюрократиязының үрегдекчи, чарылдырыкчы ажылчорудулгазын сойгалап илередири болуп турар.

«Партия дугайында» резолюцияның төлевилелинде (1948 ч.) партияның 14 дугаар съездизинден бээр үениң дургузунда АКШ-тың компартиязының бүгү ажыл-чорудулгазының анализин берип турар, партияның политиктиг шугумун боттандырарынга четпестерни болгаш чазыгларны илередип турар.

Төлевилелде айтып турары болза, АКШ-тың компартиязының хүрээлеңинде партияның ажылынга доктар болуп турар элээн хөй хоралыг агыышкыннар туруп турар. Оларның иштичден элээн ылгалып турары: партияны узуткаарынче агыышкын, ол агыышкын болза, ажылчын аңгыга социалистиг медерелди сиирерине мурнакчы теорияны бодунга алырындан ойталап турар кол-кол үлетпүр адырының ажылчыннарынга шынчы политиктиг чөленгиишти чорударындан ойталап турар; боттарының хуу хүрээлеңинге хагдынып турар болгаш массалыг ажылдан ойталап турар агыышкын; партия организацияларын партия эвес комитеттер-биле солуштуруп турар агыышкын.

АКШ-тың компартиязында коммунистерниң идеология талазы-биле кижизидилгезиниң ажылын ам-даа сула калбартып турар база экономизмниң болгаш чаягаарлаашкыныарның агыышкынары демиселди четпес чорудуп турар. Партия болза, чаңгыс фронтуның адаандан өрү ажыл-чорудулгазын тургузарының тактиказын ам-даа шиңгээдип албаан. Массадан коргар чорук болгаш оларның ролюн үнелеп көрбес чорук, чаңгыс фронтуну тургузарынга баш бурунгаргы байдалдарны көдүрүп үндүрерин күзеп турар барыын үзелдиг оппортунизмниң кудурукталыышкынында, «чөөн үзелдиг сектанстаннарда бодунуң илерээшкинин тып алган.

Төлевилелде демдеглеп турары болза, ам бо үе-чадага кол айыыл дайын кыпсыкчыларының мурнунда дүжүп бериишкинде илереп турар барыын үзелдиг айыыл ол-ла хевээр артып калып турар. Ынчааргa, партия, империалистиг реакцияның күштерин артыр үнелеп турар, массалыг ажылды чорударының болдунар аргаларын кудуладып турар, барыын үзелдиг лидерлерниң удуртуп турары профэвилелдерингe ажылдаарындан ойталап турар «чөөн» үзелдиг сектантыларга удур демиселди ол ышкаш чорудар ужуртлуг.

Төлевилелде, партияның ажылында элээн хөй-хөй четпестер (адаандан өрү инициатива болбайн турар, партияның хүрээлеңинче дайзынның шургуп киреринче серемчилелди кошкатканын) демдеглеп турар болгаш оларны ажып эртер талазы-биле тодаргай хемчеглерни көдүрүп үндүрүп турар.

КНО-га титочуларның авыяастыг политиказын Болгарияның коммунистиг партиязының ТК-зының кежигүнүнге кандидат **Живко Живков** бодунуң үүлүнге сойгалап илередип турар.

Бодунуң империалистиг ээлериниң мурнунга титочуларның чашпаачы хевир байдалы чоокта чаа доозулган КНО-нуң Кол Ассамблеязының беш дугаар сессиязының үезинде бодунуң бүгү-ле дедир төрүтүнген чоруун көргүскен. Тайбыңның, улустар аразында кады ажылдажылгазының болгаш югославтың эрге-ажыктарының каргыштыг дайзыннары болурун титочулар ажыы-биле көргүскеннер. КНО-нуң Кол Ассамблеязынга Кардельдиң чугаазының утка-шынар талазы-биле агрессчи болгаш советке удур чоруу Ачесоннуң болгаш Бевинниң чугаалары-биле үүгле барык дүгжүп турар эвес, а олардан харын элээн ажа дүжүп турар.

КНО-га Югославияның төлээлери «онза идепкейлиин» илергейлээннер: ол төлээлер, резолюцияга удур өскерилгелерниң болгаш эдилгелерниң резолюциязының дугайын саналдап, америк саналдар дээш бадылавышаан, олар кажан-на дадагалзаар деп дужаар болдур ону манаар дугайында хөй-ле чугаа чугаалап турганнар.

Живко Живковтуң бижип турары болза, КНО-нуң эрткен үеде ажылын америк кожайларның ажыл албанында туруп турар титочу чашпаачылар туюлунга чедир сойгалап илереткен. Ынчалзажок, ол анаа-ла бир төлекчи чалчалар эвес болур. Ол чалчалар болза, шпионажтың болгаш хоп мегелелдиң школазын эрткен. Оларның сорулгазы болза, КНО-га болуп турган чорукту хораннаары болуп турган болгаш тайбыңны база улустарның тайбың кады ажылдажылгазын үрээриниң талазы-биле бодунуң америк кожайларының даалгазын күүседири болуп турган. Олар Кыдаттан, Кореядан, Вьетнамдан Балган чедир бүгү бурунгаар депшилгелиг кижи төрелгетенниң килеңнээшкининге таварышканнар.

«Быжыг тайбың дээш, улус демократиязы дээш!» деп солуннуң ээлчеглиг дугаарынга мындыг үүлдерни парлаан: улусчу Польшага күш-ажылдың социалистиг формаларының хөгжүлдезиниң дугайында Польшаның катышкан ажылчын партиязының ТК-зының кежигүнү **Юлиана Коленің** үүлү, база Улус совединге соңгулдаларның түңнелиниң дугайында Румыниянын ажылчын партиязының ТК-зының кежигүнү **Александру Дрэгчиниң үүлү.** Ол үүлдер болза, улус демократиязының тургузуушкунунуң чедиишкиннерин, Польшаның болгаш Румыниянын ажылчы чоннарының идепкейиниң өзүлдезин көргүзүп турар.

Солун болза, Нью-Йорктан («Гангстерлерде бараан болуп турар америк политикчилериң») чагаазын болгаш **Ян Маректиң** политиктиг демдеглелдерин парлап турар.

Ким Ир Сенниң чаа чылда улуска кыйгырыы

ПХЕНЬЯН. Улустуң армиязының Кол командылакчызы Кореяның улус-демократтыг республиказының министрлер кабинединиң даргазы Ким Ир Сен чаа чыл-биле корей улуска кыйгырыг үндүрген, ында чугаалап турары болза:

Эргим чаңгыс чурттуглар, акылар болгаш угбалар! Улустуң армиязының маадырлыг солдаттары болгаш офицерлери, эр, херээжен партизаннар!

Дайзынны бүрүнү-биле тиилээрин чеьдип алыр дээш ада-чурттуң хосталгалыг дайынынга маадырлыы-биле демисежип турар бистиң чуртувустуң улустарын Кореяның улус-демократтыг республиказының чазааның мурнундан чаа чыл-биле байыр чедирип тур мен.

Эрткен чылын тайбың тудуушкунну үүгле баштайгы алды айлар иштинде уламчылаар аргалыг турган бис, ынчаарда арткан алды айлар америк империалистерниң, Ли Сын Манның өскерликчи болүүнүң боо-чепсектиг халдаашкынынга удур кадыг-дошкун дайынга эрткен. Ынчангаштың 1950 чыл бистиң чуртувустуң төөгүзүнге тайбың тургузуушкуннуң үзүктелгениниң болгаш бүгү делегейниң реакциязының кол күжү америк империалистерге удур ада-чурттуң хосталгалыг чөптүг улуг дайынының чылы болган.

Улустуң армиязының дайын чорудулгаларынга доктаавышаан, Ким Ир Сенниң уламчылап чугаалааны:

Америк империалистерниң интервенциязы корей улус оларны көөр хөңнү чок, оларга өжээнниг чорукту үндүрүп, бүгү корей улусту ада-чурттуң хосталгалыг улуг дайынынче көдүрүп үндүрген. Кореяның Улустуң маадырлыг армиязы дайынның эгелээнинин ийи айларындан эвээш эвесте Нактонган хемниң мурнуу эриинге чедир база Тэгу районунче бурунгаарлааш, чурттуң бүгү девискээриниң 90 ажыг хуузун, бүгү чоннуң 92 хуузун хостаан. Хосталган районнарга улустуң эрге-чагыргазының ёзулуг органнары улус комитеттерин тургускан турган, чер реформазын чоруткан, өске-даа демократтыг калбак чаартылгаларны боттандырган.

Дайын эгезинден бээр август 15-ке чедир дайзын 64 муң ажыг кижини өлүрткен, балыглатырган болгаш тутурган. Дайзын 14 муң ажыг винтовкаларны, ийи муң ажыг улуг бооларны чидирген. Ындыг болза-даа, бо хире улуг чидириглерлиг турза-даа, америк империалистер Оожум океанның эриинде туруп турар кургаг черниң, далайның болгаш агаарның күштерин мобилизастап ап шыдаан, оларның дузазы-биле корей улуска удур агрессчи дайынны олар калбартырын уламчылап турган. Ынчангаштың Улустуң армиязы сан талазы-биле хөй санныг дайзынның мурнунга түр үеде аткаарлаар болу берген. Дайзын бистиң девискээривистиң хөй кезээн эжелеп алгаш, он-он муң бистиң чаңгыс чурттугларывысты дорамчылап турган. Америк империалистиг дээрбечилер болгаш лисынманчылар, өскерликчилер болза, корей улустуң демократтыг бүгү эргелерин болгаш Кореяны хостаан соонда оларның тып алган эргелерин казааннар. Олар кадыгдошкун араатанзыг чоруктарны үүлгедип, корей улустуң он-он муң эң эки өолдар болгаш кыстарын өлүрүп, күжеп турганнар.

Америк империалистиг эжелекчилериң болгаш лисынманчы өскерликчи болүктүң агрессиязын болгаш кем буруулуг чоруктарын корей улус кажандаа утпас, өжээн алыышкынының селемезин ыяавыла оларның кырынче салырлар.

Бодунуң Төрээн чуртунуң алдары, хосталгазы болгаш хамаарышпас чоруу дээш демиселче көдүрлүп үнген бүгү корей улус кандыг-даа бергелер, өлүм-чидимнер турза-даа, бо херекке ханының сөөлгү дамдызын бербишаан, бүрүн тиилелгени чеьдип алыр быжыг шиитпирлиин көргүскен деп Ким Ир Сен чугаалаан.

Кореяның Улустуң армиязын Ялуцзиян хемче дүргени-биле кызып үндүргеш, бүгү Кореяны эжелеп алыр дээн дайзынның оралдажыышкынын үзе шапкан. Бистиң Улустуң армиязы ийи айдан эвээш үеде эде организастатынган, удур шавар халдаашкынны калбартып чоруткан. Улустуң армиязының маадырлыг кезектериниң дайзынның тыылында тулчуп чоруп турар кайгамчыктыг партизан отрядтары-биле, Кыдаттың маадырлыг эки-турачы кезектери-биле сырый катыжып алгаш бот-боттарынга дузалажып турарының түңнелинде удур шавар халдаашкынның эгелээринге чедир бис ийи айдан эвээш эвесте Чхончховьган хемден соңгу чүкте районче кирген дайзынны үүгле бүрүнү-биле бүзээлээш чок кылган эвес, харын декабрь 6-да бистиң демократтыг найсылалывыс Пхеньян хоорайны хостаан бис. Бо үеде 38 параллелден соңгу чүкче бүгү девискээр хосталган. Кэсонну болгаш Енбякты хостаан бис, бистиң кезектеривис мурнуу чүкче шавар халдаашкынын уламчылап турар.

Бистиң төрээн чуртувуска, улузувуска удур агрессиялыг дайынга америк империалистиг агрессорларның, Ли Сын Манның өскерликчи болүүнүң ёзулуг аштырганын ам бүгү делегейниң улустары көрүп турар, ону ам АКШ-тың реакциялыг лагери безин удурланып шыдавас деп Ким Ир Сен уламчылап чугаалаан.

Корей улустуң бүрүн тиилелгезин хандырып турар кол факторлар дугайын чугаалавышаан, Ким Ир Сен улустуң эрге-чагыргазының, тыылдың быжыын, чөптүг херек дээш демисежип турар Кореяның Улустуң армиязының дайынчы бедик мергежилдиин, миллион-миллион кижилерниң калбак сагыш-сеткил катыжышкынын айыткан.

Дайзын ам-даа долузу-биле чылча шаптынмаан деп оон ыңай Ким Ир Сен чугаалаан. Дайзын күштүг согуушкуннарны алза-даа, дайзын бодунуң кара сагыштыг сорулгаларын чеьдип алырын оралдажып, улам-на дошкун болуп турар. Ам инициатива бистиң холувуста. Соксаал чок шавар халдаашкынывысбиле бистиң төрээн чуртувустуң бүрүн хосталгазын чеьдип алыр бис.

Ындыг болза-даа, чеьдип алган чедиишкиннерге канчап-даа менээргенип, оожургап олурган херек чок. Бистиң мурнувуста бүрүн тиилелгеже орук ажык. Бистиң мурнувуста ам-даа хөй бергелер, моондактар бар деп чүвени утуп болбас. Бис бүрүн тиилелгени үүгле өлүм-чидимнер-биле холбашкан кадыг-дошкун демиселге хамык бергелерни ажып тиилевишаан чаалап алыр бис.

1951 чылда бистиң бүрүн тиилелгевисти быжыглаар дээш бүгү ажылды фронтунуң херээнге чагыртырын кыйгырыг-биле улуска угаадып тур мен деп Ким Ир Сен чугаалаан.

Дайзынны бүрүн тиилээрин дүрген чеьдип алырынче угланган тодаргай сорулгаларны улустуң мурнунга, ажылчыннарның, тараачыннарның, интеллигенцияның, Улустуң армиязының дайынчыларының, партизаннарның мурнунга Ким Ир Сен тургускан.

Эргим чаңгыс чурттуглар, акылар болгаш угбалар! Чаа 1951 чылды уткувушаан, ада-чурттуң хосталгалыг улуг дайынынга тиилелгелиг болурунче бүгү күжениишкинивисти салыылыңар деп Ким Ир Сен бодунуң кыйгырыын дооскан.

(СЭТА).

Кореяда болуушкуннар

Улустуң армиязының Кол командылалының дыңнадыы

ПХЕНЬЯН. Кореяның улус-демократтыг республиказының Улустуң армиязының Кол командылалының январьниң 4-те медээлээни болза, Улустуң армиязының кезектери кыдат эки турачылар-биле кады фронтунуң бүгү участоктарынга шавар-халдаашкыннарын үргүлчүлеп турганнар.

Улустуң армиязының кезектери бүгү 38 параллелдиң шугумунга дайзынның камгалал шугумун үзе кирбишаан, мурнуу чүкче шаап-халдап турар. Январьниң 3-те турган байдалы-биле алырга, Улустуң армиязының кезектери бүгү фронтуларга 38 параллелден 20—30 километр бурунгаарлап шимчээннер.

Фронтунуң барыын участогунда шаап-халдап турар Улустуң армиязының кезектери шавар-халдаашкынын үргүлчүлевишаан, Ионьань (Эн'ан), Пякчен (Чандань), Иотан (Мупьсань), Бунсан болгаш ол девискээрде суурларны хостааннар.

Фронтунуң төп участогунда шаап-халдап турар Улустуң армиязының кезектери Дондучен болгаш Сеулдуң соңгубарыын талазында Ыйчжонбу хоорайларны болгаш а ол ышкаш элээн каш чурттакчылыг пунктуларны хостааннар. Чхуньчхоня (Сюнсена) уунче шаап-халдап турар Улустуң армиязының кезектери Чхуньчхоняның (Сюнсена) мурнуу-барыын талазында чугула пункт—Капхонну (Кахей) хостаан.

Хосталган девискээрлерде улустуң эрге-чагыргалары боттарының ажылдарын катап тургузуп турар.

ПХЕНЬЯН. Кореяның улус-демократтыг республиказының Улустуң армиязының декабрь 5-те медээлээни болза:

Сеул уунче шаап-халдап турар Улустуң армиязының кезектери-биле кады кыдат эки-турачыларның отрядтары хоорайның кыдыында дайзынның кезектериниң удурланыышкынын чылча шаап, декабрь 4-те Сеулче чаза таварып кирген. Хоорайның төвүн эжелеп ап, Улустуң армиязының кезектери чазактың бүгү бажыңнарын, радио станцияларын, транспорттуң болгаш харылзааның албан-черлерин эжелеп алган болгаш ооң соонда хоорайның бүгү районнарын дайзындан аштап арыглаан. Сеул болза, Улустуң армиязының алдарлыг кезектеринге долузубиле хостатынган.

Найсылалдың хосталганы-биле Сеулдуң улус комитеди доп-дораан бодунуң ажылынче кирипкен. Янзы-бүрү демократтыг партиялар болгаш хөй-ниити организациялары боттарының ажыл-чорудулгаларын катап эгелээннер.

Хосталган Сеулдуң чурттакчы чоннары Улустуң армиязының кезектеринге болгаш кыдат эки-турачыларга изиибиле ужурашканнар болгаш найсылалды катап тургузарынга мурнакчы киржип турарлар.

(СЭТА).

Польшада өртек чиигелдези

ВАРШАВА. Польшаның Министрлер Чөвүлели чамдык хереглел барааннарының өртектерин чиигеткен дугайында ийи доктаалды хүлээп алган.

1951 чылдың январь 1-ден эгелеп хаван эъдиниң болгаш колбасса кылыглары—10 хуу, ажыл-агый саваны—10 хуу, идиктер аймаа—5,5-тен 20 хуу чедир, алгы галантерийлер, чамдык электри болгаш металл кылыглар—13-тен 30 хуу чедир, соңга шилдери—37 хуу өртээ чиигээн.

Министрлер Чөвүлелиниң өске доктаалында хандырылга барааннарының болгаш капитал тудугларының барааннарының өртээниң чиигээнин бижип турар.

(СЭТА

Тибеттиң чону Улустуң хосталга армиязынга дузалап турар

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң медээлеп турарын ёзугаар алырга, Кыдаттың Улустуң хосталга армиязының хостаан районнарында тибет чон тибет шеригниң кезектериниң артыргаш баргылаан боо-чепсээн чыып алгаш ону Улустуң-хосталга армиязынга дужаап берип турар.

Чамдо хоорайның гарнизонунуң штабының медээзин ёзугаар алырга, тараачыннар 720 винтовкаларны болгаш 17 чиик пулемёттарны дужаап берген. Оларның хөй нуруузун Англияның бирмангам заводунга бүдүрүп үндүрген чепсек болуп турар. Дужаап берген боо-чепсектиң аразында бо чылдың май айда Катышкан Штаттардан Чамдоже чоруткан пулемёттар база бар. Горнизонвуң штабынга ийи англи радио дамчыдыкчыларын база дужаап берген.

Улусту кыргып-хыдыыры-биле американнарның, англичаннарның тибеттиң шериин чепсеглеп турар дугайында тибеттиң чону өң-не таарзынмас чоруун илередип турар. Чамдо хоорайда Жень Пянь фамилиялыг садыгжы беш англи винтовкаларны дужаап бергеш, медеглээни болза: „Англия империалистер улуска удур демисежири-биле тибеттиң шериин боо-чепсек-биле хандырып турган. Ам бис бо боо-чепсекти Тибетти хостаарынга, бистиң төрээн чуртувусту камгалаарынга Улустуң хосталга армиязынга дужаап берип тур бис» дээн.

(СЭТА).

Малайя партизаннарының дайынчы чорудулгалары

ЛОНДОН. Рейтер агентилелиниң корреспондентизи Малайя партизаннарының идепкейиниң күштелип турарының дугайында Сингапурдан медеглеп турар.

Январьниң 1-де Кэд княжествозунуң полицейжи отрядының кырынче халдааның түңнелинде ийи полицейжилер өлүрткен болгаш үжү балыгланган. Ол отрядтың өске үш полицейжилери ис чок читкен.

Декабрьниң 30-де ол-ла княжествога 9 полицейжилерни өлүргеннер.

(СЭТА).

Чер-Ортузунуң далайының агрессчи блогун тургузар дээш оралдажыышкын

АФИНЫ. Бо чылдың январь 3-те Грециянның премьер-министри Венизелос Югославияның Грециядa элчини Иовановичини хүлээп алган деп медээлеп турар. «Неа» солуннуң бижип турары-биле алырга, ол ужуражыышкынга Чер-Ортузунуң далайының «Камгалалдың» блогун тургузар дугайында айтырыгны болгаш база ол ышкаш Греция-биле Югославияның аразында демир оруктуң, автомобильдиң болгаш почта-телеграфтың харылзаазын катап тургузар дугайын дугуржуп чугаалашкан.

(СЭТА).

Катышкан Штаттар филиппиннерни чепсеглеп турар

НЬЮ-ЙОРК. «Нью-Йорк таймс» солуннуң корреспондентизиниң Маниладан медээлеп турары-биле алырга, Филиппиннерниң чазаа «чепсектиг күштерни калбартырынга немелде дузаламчы көргүзерин дилээри-биле» Вашингтонче тускай төлээлер чорудар деп турар дугайын чарлаан.

Бар медээлерни ёзугаар алырга, ол төлээлер Американың Филиппиннерде шериг баазаларын катап тургузар дугайын саналдаар болгаш Американың шериг чепсээн Филиппиннерже немей чорудуп бээр дугайында дилег кылыр деп турар.

(СЭТА).

Харыысалгалыг редактор
О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл Щетинкин кудумчузу, бажың 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62; редакторнуң оралакчызының, харыысалгалыг секретарьниң—3—68; партия амыдыралы, пропаганда болгаш агитация, литература болгаш уран-чүүл, көдээ ажыл-агый, иштики информация, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа килдистеринин, бухгалтериянның—3—65.

Б00460 Облкүүскомнуң типографиязы